

"Våld i nära, det är bara en kärleksrelation"

En rättssociologisk studie om socialsekreterares handlingsutrymme

Av: Cajsa Almrot och Hilda Börjesson

LUNDS UNIVERSITET

Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Vårterminen 2026

Handledare: Patrik Olsson

Examinator: Jannice Käll

Förord

Vi vill först och främst rikta ett stort tack till de intervjupersoner som tagit sig tid att medverka i vår kandidatuppsats och som generöst har delat med sig av sina erfarenheter, kunskaper och perspektiv. Utan ert engagemang hade denna studie inte varit möjlig att genomföra.

Vi vill även tacka vår handledare Patrik Olsson för värdefull vägledning, konstruktiv feedback och kloka råd under arbetets gång. Ditt stöd och dina tankar har varit betydelsefulla för både oss och studiens genomförande.

Slutligen vill vi också tacka varandra genom att uppmärksamma våra egna insatser och vårt samarbete under processen. Det har stundtals varit utmanande men också otroligt lärorikt med både frustration och många skratt längs vägen. Genom gemensamt engagemang, ansvar, tålamod och stöd till varandra har vi tillsammans slutfört denna studie.

Tack!

Cajsa Almrot & Hilda Börjesson

Juni 2026, Lund

Abstract

The purpose of this study is to examine how social workers perceive their discretion in cases involving intimate partner violence, particularly in relation to the Social Service Act (2025:400) which places increased emphasis on preventive work. To achieve this, the study explores the factors influencing professional discretion and how organizational conditions affect the preventive work. This study has a qualitative approach based on semi-structured interviews with ten social workers from different parts of Sweden. The empirical data were then analyzed using the theoretical framework of street-level bureaucracy, along with the norm model and previous research. The results indicate that social workers generally perceive a high degree of discretion and the ability to make individual assessments. However, discretion is still heavily influenced by organizational factors such as knowledge, resources, workload, and internal cooperation. Furthermore, while the new Social Service Act has introduced a clearer focus on prevention, its practical impact varies between municipalities and is often limited by a lack of management support or a narrow definition of preventive work. The study concludes that discretion and preventive work are determined by a complex cooperation between individual assessments and organizational structures.

Keywords: Discretion, intimate partner violence, preventive work, social workers, street-level bureaucrats

Nyckelord: Frontlinjebyråkrater, förebyggande arbete, handlingsutrymme, socialsekreterare, våld i nära relation

Antal ord: 14 974

Begrepp och definitioner

Förebyggande arbete = med förebyggande arbete syftar vi till att socialtjänsten tidigt identifierar risker och skyddsfaktorer samt genom insatser försöker förhindra att våld uppstår, upprepas eller eskalerar. Det syftar till att minska skador och negativa konsekvenser för berörda personer.

Handlingsutrymme = syftar i denna studie till utrymmet där individer i sin yrkesroll kan göra egna bedömningar och självständiga beslut inom ramarna för gällande lagstiftning, regler och organisatoriska riktlinjer.

Prop. = proposition

SoL = socialtjänstlagen

Socialarbetare = syftar till ett brett samlingsnamn för professioner inom socialt arbete.

Socialsekreterare = är en specifik yrkestitel för någon som arbetar lagstyrt i kommunal socialtjänst med myndighetsutövning.

Våld = med *våld* som beskrivs i samband med kvinnors utsatthet avser vi alla våldsformer som fysiskt, psykiskt, materiellt, ekonomiskt, sexuellt, digitalt och latent våld samt försummelse.

Våld i nära relation = med *våld i nära relation* avser vi heterosexuella relationer där kvinnan är den som blir utsatt för våld.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Rättssociologisk relevans	2
1.4 Avgränsningar	3
2. Bakgrund	4
2.1 Våld i nära relation	4
2.2. Prop. 2024/25:89.....	5
2.2.1 En ny socialtjänstlag.....	5
3. Tidigare forskning.....	6
3.1 Metod för litteraturöversikt	6
3.2 Deskriptiv analys.....	8
3.3 Tematisk analys.....	8
3.3.1 Stödinsatser	8
3.3.2 Arbetsrutiner	10
3.3.3 Socialarbetares handlingsutrymme.....	12
3.4 Slutsatser från tidigare forskning.....	13
4. Teoretisk ansats	14
4.1 Frontlinjebyråkrater	14
4.2 Normmodellen	15
5. Metod och material	16
5.1 Forskningsansats och metod för datainsamling	17
5.2 Datainsamling	17
5.2.1 Transkribering.....	18
5.3 Urval	19
5.4 Analysmetod.....	19
5.5 Reliabilitet och validitet.....	20
5.6 Forskningsetiska överväganden.....	21

5.7 Metodologiska reflektioner.....	22
6. Resultat	23
6.1 Arbetets utformning	23
6.1.1 Riktlinjer.....	23
6.1.2 Beslut om stöd.....	25
6.2 Verksamheten.....	26
6.2.1 Samverkan	26
6.2.2 Arbetsbelastning.....	28
6.2.3 Resurser	29
6.2.4 Kunskap	29
6.3 Socialtjänstlagen (2025:400)	31
6.3.1 Efter ikraftträdande.....	31
6.3.2 Förebyggande arbete	32
7. Analys.....	34
7.1 Riktlinjer	34
7.2 Beslut om stöd	35
7.3 Samverkan	37
7.4 Arbetsbelastning, resurser & kunskap.....	38
7.5 Förebyggande arbete	40
8. Diskussion och slutsats.....	42
8.1 "Hur uppfattar socialsekreterare sitt faktiska handlingsutrymme i ärenden om våld i nära relation?"	42
8.2 "Hur utformas socialtjänstens förebyggande arbete mot våld i nära relation av organisatoriska prioriteringar och förutsättningar?"	44
8.3 Framtida forskning	45
Referenslista	47
Bilagor	51
Bilaga 1 - Sökord engelska	51
Bilaga 2 - Inkluderings- och exkluderingskriterier	51
Bilaga 3 - Sökschema engelska.....	52
Bilaga 4 - Deskriptiv analys	53

<i>Bilaga 5 - Intervjuguide</i>	57
---------------------------------------	----

1. Inledning

Problematiken med våld i nära relation är omfattande och synliggörs i en rad tidningsartiklar. "Larmet om våldet: Gör alldeles för lite", "Socialstyrelsen: Skyddsnätet brister", "Klara, 30: "Första gången var det örfilar - nästa gång ströp han mig" (Nordevik 2026: Aftonbladet 2022: Ericson 2025). Artiklarna vittnar om en verklighet där våld är känt som ett samhällsproblem men att det finns brister i samhällets arbete mot våld i nära relation. Enligt en rapport från Brå (Frenzel 2024, s.24) uppgav 15,2 procent av kvinnorna i Sverige att de blivit utsatta av någon form av våld i nära relation under 2022. Våld i nära relation kan innebära fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt, digitalt eller latent våld samt försummelse (Centrum mot våld u.å). Bland de kvinnor som blivit utsatta för våld i nära relation under 2022 uppgav 19,2 procent att de sökt någon form av stöd eller hjälp till följd av våldet de blivit utsatta för (Frenzel 2024, s.55). Det visar att våld i nära relation inte enbart utgör ett individuellt problem utan även ett samhälleligt och institutionellt problem där frågor om kompetens, ansvar och stöd aktualiseras. Detta gäller både på individnivå i mötet mellan socialsekreterare och klient och på organisationsnivå inom socialtjänsten som helhet.

1.1 Problemformulering

Våld i nära relation som utövas av nuvarande eller tidigare partner är ett allvarligt samhällsproblem. För att kunna förebygga och motverka denna form av våld är det viktigt att uppmärksamma problematiken, då det kan bidra till att minska lidandet och möjliggöra stöd för de utsatta samt deras närstående (Frenzel 2024, s.12). Socialtjänsten är en av de centrala verksamheter som ansvarar för att synliggöra våldsutsatthet, erbjuda stödinsatser samt bedriva förebyggande arbete (Socialstyrelsen 2023, s.52). Regeringen föreslog genom Prop. 2024/25:89 (s.1) en ny socialtjänstlag, med syftet att göra socialtjänsten mer förebyggande och kunskapsbaserad. I propositionen betonas behovet av att arbeta mer preventivt och att upptäcka våld i ett tidigt skede (ibid). Även där framhålls kvinnors våldsutsatthet som ett allvarligt samhällsproblem och socialtjänsten som en central aktör i det förebyggande arbetet (ibid. s.175).

Socialtjänstlagen (2025:400) trädde i kraft den 1 juli 2025. Lagändringen innebär att socialtjänsten i större utsträckning ska arbeta preventivt och tillgängligt för att förebygga

social problematik innan den förvärras. I relation till våld i nära relation innebär detta att socialtjänsten förväntas identifiera utsatthet tidigare samt erbjuda stödinsatser innan våldet eskalerar. Samtidigt är socialtjänstlagen en ramlagstiftning vilket medför ett handlingsutrymme för socialsekreterare i bedömningen av behov, risk och lämpliga insatser. Mot bakgrund av detta är det därmed rättssociologiskt relevant att undersöka socialsekreterarnas individuella upplevelser om sitt handlingsutrymme samt det förebyggande arbetet mot våld i nära relation som socialtjänsten bedriver.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relation, särskilt i relation till den nya socialtjänstlagens (2025:400) ökade fokus på förebyggande arbete. Genom semistrukturerade intervjuer med socialsekreterare som arbetar med våld i nära relation ämnar studien att undersöka hur ärenden hanteras i relation till organisationens ramar och det individuella handlingsutrymmet. Studien förväntas belysa likheter och skillnader med hur förebyggande arbete bedrivs inom socialtjänsten för att kunna bidra med en djupare förståelse för eventuella begränsningar som kan påverka arbetet. Mot bakgrund av den nya socialtjänstlagens förebyggande ambitioner förväntas studien kunna bidra med kunskap om hur dessa ambitioner omsätts i praktiken, samt vilka utvecklingsområden som kan identifieras för att stärka det preventiva arbetet.

För att uppnå syftet med studien utgår den från följande frågeställningar:

- Hur uppfattar socialsekreterare sitt faktiska handlingsutrymme i ärenden om våld i nära relation?
- Hur utformas socialtjänstens förebyggande arbete mot våld i nära relation av organisatoriska prioriteringar och förutsättningar?

1.3 Rättssociologisk relevans

Studiens rättssociologiska relevans återfinns i att den undersöker hur socialsekreterares handlingsutrymme formas och används i ärenden som rör våld i nära relation, samt hur detta förhåller sig till socialtjänstlagens ökade fokus på förebyggande arbete. Studien tillämpar Lipskys (2010) teori om frontlinjebyråkrater för att analysera

socialsekreterares handlingsutrymme. Teorin har tidigare använts i sammanhang som direkt berör socialarbetares handlingsutrymme, vilket ytterligare tydliggör dess relevans för studien (Svensson, Johnsson & Laanemets 2021). Frågan om handlingsutrymme har även analyserats inom andra forskningsområden, däribland socialt arbete (ibid). Lipskys (2010) teori har dessutom tidigare använts i rättssociologiska avhandlingar, vilket stärker dess rättssociologiska relevans (Sonander 2008). Genom normmodellen (Hydén 2002) belyser studien även samspelet mellan kunskap, vilja och systemvillkor samt hur dessa faktorer påverkar möjligheten att etablera ett mer preventivt arbetssätt inom socialtjänsten. Modellen möjliggör en analys av hur rättsliga normer, organisatoriska strukturer och individuellt handlande samverkar i socialsekreterarnas praktiska arbete med våld i nära relation. Detta är centralt inom rättssociologisk forskning eftersom fokus riktas mot hur lagstiftning och rättsliga intentioner omsätts och formas i praktiken inom myndighetsutövning.

1.4 Avgränsningar

Genom Prop. 2024/25:89 ersattes den tidigare socialtjänstlagen (2001:453) av den nuvarande socialtjänstlagen (2025:400). Delar av lagen har överförts från tidigare lagstiftning, medan en betydande del har reviderats. Detta medför att det är för omfattande att behandla hela lagen i sin helhet inom ramen för denna kandidatuppsats, därmed har det behövts göras en avgränsning. Avgränsningen av studiens fokus inom socialtjänstlagen (2025:400) utvecklades successivt under arbetsprocessen och resulterade i ett primärt fokus på förebyggande insatser samt socialsekreterarens handlingsutrymme. Detta motiveras av att Prop. 2024/25:89 (s.267) framhåller att den nya socialtjänstlagen ska ha ett ökat fokus på förebyggande arbete. Även om uppsatsen utgår från den nya socialtjänstlagen är det primära syftet inte att undersöka dess effekter, eftersom lagen infördes relativt nyligen. Därmed är det svårt att dra några sådana slutsatser.

I denna studie är fokuset primärt våld i nära relationer där kvinnan är den våldsutsatta parten. Denna avgränsning har gjorts mot bakgrund av att våldsutsattheten är mer omfattande bland kvinnor (Frenzel 2024, s.7). Någon avgränsning avseende former av våld har inte gjorts utan samtliga våldsformer har inkluderats i studien. Studien undersöker socialsekreterares handlingsutrymme vilket gör att en avgränsning till denna

yrkesgrupp har gjorts mot bakgrund av att de arbetar i förhållande till SoL. Initialt kontaktades endast socialtjänster inom Skåne, men den geografiska avgränsningen utvidgades successivt under arbetets gång. Denna förändring berodde på att intervjuerna efter önskemål från respondenterna genomfördes online, vilket möjliggjorde deltagande från ett större geografiskt område. För en mer detaljerad diskussion om urvalsprocessen, se 5.3 *Urval*.

2. Bakgrund

I bakgrunden ges en övergripande förståelse för ämnesområdet. Inledningsvis diskuteras hur socialtjänsten arbetar med våld i nära relation. Därefter presenteras propositionen till den nya socialtjänstlagen samt relevanta lagrum av SoL. Avslutningsvis redogörs för Socialstyrelsens syn på den nya socialtjänstlagen och det förebyggande arbetet.

2.1 Våld i nära relation

Socialstyrelsen (2023, s.52) beskriver att socialtjänsten, utifrån principer om demokrati och solidaritet, ska främja ekonomisk och social trygghet, människors delaktighet i samhället och jämlika levnadsvillkor. Socialtjänsten ska stärka individers och grupper egna resurser med respekt för självbestämmande och integritet samt upptäcka våld och ge stöd till både våldsutsatta och våldsutövare. Det är kommunen som har ansvaret över socialtjänsten i sitt område, samt ansvar över att enskilda får den hjälp och det stöd som är nödvändigt (ibid.).

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma kvinnor som utsatts eller utsätts för våld av närstående. Stödinsatser ska kunna erbjudas tidigt och möjliggöra för dem att förändra sin situation (Socialstyrelsen 2023, s.63). Insatser mot våldsutövande ska riktas både till personer som utövar våld och förebyggande för att förhindra framtida våldshandlingar (ibid. s.70). Socialnämnden ansvarar för att utforma lokala riktlinjer som tydliggör när och hur personalen inom verksamheten ska ställa frågor om våld. Genom att socialtjänsten aktivt frågar om våldsutsatthet ges individen möjlighet att berätta om sin situation, vilket kan bidra till att våld upptäcks i fall som annars riskerar att förbises (ibid. s.90). Kunskap om våld samt ett respektfullt bemötande mot berörda personer framhålls

som centrala för socialtjänstens och personalens förmåga att upptäcka och hantera våldsutsatthet (ibid. s.127).

2.2. Prop. 2024/25:89

I januari 2025 överlämnade regeringen proposition 2024/25:89 (s.1) till riksdagen med förslaget om att anta en ny socialtjänstlag. Lagändringen bygger på ambitionen att skapa en socialtjänst som är mer kunskapsbaserad, förebyggande och långsiktigt hållbar. I Prop. 2024/25:89 (s. 1) föreslås att socialtjänstens övergripande mål ska inkludera att verksamheten ska arbeta förebyggande och vara lättillgänglig. Målsättningen är att socialtjänsten ska kunna nå fler individer på ett enklare sätt och i ett tidigare skede samt att det förebyggande arbetet ska integreras och genomsyra hela socialtjänsten (ibid. s.207).

Regeringen framhåller att det i nya SoL bör framgå att socialnämnden ansvarar för att informera om socialtjänstens verksamhet i varje kommun. Vidare betonas vikten av att socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete genom att informera om verksamheten och vilka insatser som finns att tillgå. Detta uppsökande arbete syftar främst till att nå ut till enskilda individer som kan vara i behov av stöd från socialtjänsten (Prop. 2024/25:89, s.256–257). Socialtjänsten ska även arbeta förebyggande mot sociala problem som våld och förtryck (ibid. s.208). Sammantaget kan dessa insatser förstås som en del av målet med socialtjänstens allmänt preventiva arbete. Begreppet förebyggande arbete ska enligt regeringen förstås i enlighet med dess allmänna språkliga betydelse. Det innebär att det förebyggande arbetet ska förhindra att behov uppstår och motverka att redan existerande behov återkommer eller utvecklas till mer omfattande problem (ibid. s.210).

Nedan följer det lagrum som aktualiseras i studien.

2 kap. 4 § Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig.

2.2.1 En ny socialtjänstlag

Den nya socialtjänstlagen föreslås fortsatt vara utformad som en målinriktad ramlag, vilket möjliggör anpassningar till samhällsutvecklingen och det enskilda fallet

(Socialstyrelsen 2025, s.4). I nya SoL framgår det av de övergripande målen att socialtjänstens verksamhet ska arbeta förebyggande. Även om förebyggande arbete tidigare har varit ambitionen bedömer regeringen att det inte fått tillräckligt genomslag i praktiken, vilket har lett till att fokusområdet nu tydliggjorts i lagtext. Det förebyggande arbetet inom socialtjänsten syftar till att minska risken för att problem eller behov uppstår, samt att motverka att redan befintliga problem återkommer, förvärras eller utvecklas ytterligare. Förebyggande arbete kan även bidra till att framtida behov fördröjs (ibid. s.8). Socialstyrelsen (2025, s.9) beskriver att förebyggande arbete på samhällsnivå kan innefatta att bidra med kunskap i sociala frågor och att underlätta kontakt med utsatta personer. Dessutom betonas samverkan med andra aktörer eller inom den egna verksamheten. Det uppsökande arbetet och ökad tillgänglighet utgör även centrala delar av det förebyggande arbetet på både grupp- och individnivå.

3. Tidigare forskning

I avsnittet för tidigare forskning ges inledningsvis en redogörelse för den metod som använts för litteratursökningen. Därefter följer en deskriptiv analys på materialet och slutligen presenteras informationen från artiklarna i en tematisk analys.

3.1 Metod för litteraturöversikt

Genomförandet av en litteraturöversikt innebär att på ett strukturerat sätt söka efter tidigare forskning för att kritiskt läsa det som tidigare är känt om forskningsproblemet, samt identifiera möjliga kunskapsluckor (Hart 2018, s.3, 31). Litteraturöversikten syftar till att vara transparent, strukturerad och reproducerbar (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s.524). Utgångspunkten har därför varit att utforma sökprocessen strukturerat och transparent med ambitionen att vara så systematisk som möjligt.

Inledningsvis genomfördes övergripande sökningar inom områden såsom våld i nära relation, utsatta kvinnor, socialarbetare, stödprocesser och handlingsutrymme. Detta för att skapa en överblick över forskningsfältet och få en förståelse för vilka nyckelord som används i andra artiklar. Därefter gjordes ytterligare avgränsningar inom forskningsfältet i syfte att precisera och tydligare definiera sökområdet. Avgränsningarna resulterade i att litteraturöversiktens fokus riktades mot socialarbetarens

handlingsutrymme samt deras möjligheter till att erbjuda stödinsatser till kvinnor som blivit utsatta för våld i nära relation (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s.525). Därtill utvecklades följande tre teman: socialarbetarens handlingsutrymme, stödprocesser vid våld i nära relation och organisatoriska riktlinjer.

Vidare konstruerades block av svenska sökord inom respektive tema. Inom blocken användes olika synonymer och kombinationer av relevanta nyckelord för att säkerställa att så många relevanta artiklar som möjligt identifierades. De booleska operatorerna, AND och OR, användes i kombination med sökorden för att optimera sökningarna (Lindstedt 2019, s.175). Sökningar med svenska sökord resulterade i ett mycket begränsat antal träffar, och emellanåt inga träffar alls. Mot bakgrund av detta formulerades sökorden även på engelska för att bredda sökningen och identifiera fler relevanta artiklar (se bilaga 1).

Med utgångspunkt i Urinboyev, Wickenberg & Leo (2016, s.526–527) utvecklades inkluderings- och exkluderingskriterier (se bilaga 2), för att sökningarna efter litteratur skulle preciseras och generera relevanta artiklar. Inkluderingskriterierna utgick från att artiklarna skulle vara peer-reviewed i syfte att säkerställa vetenskaplig kvalitet. Sökningarna avgränsades till publikationer skrivna på svenska eller engelska med publicering mellan 2000 och 2026. Detta gjordes för att skapa en tillräckligt bred tidsram som möjliggjorde inkludering av relevanta studier, samtidigt som forskningen förblev aktuell. Slutligen inkluderades enbart artiklar som i en svensk kontext behandlade socialarbetarens handlingsutrymme och arbetsrutiner i arbetet med våld i nära relation, där kvinnor var de som utsattes för våldet.

Sökningarna genomfördes i EBSCOhost utifrån ett sökschema med olika kombinationer av blocken (se bilaga 3). Ett första urval gjordes utifrån en genomläsning av abstract, vilket resulterade i 20 potentiellt relevanta artiklar. Därefter gjordes en fullständig genomläsning av studierna, varav åtta artiklar fortsatt ansågs relevanta. Ytterligare en artikel identifierades utifrån granskning av referenslistor i de tidigare valda artiklarna (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s.527–528). En kompletterande blocksökning gjordes i Finn (se bilaga 3), där ytterligare två artiklar bedömdes som användbara. Litteraturoversikten resulterade i elva artiklar som ansågs vara relevanta.

3.2 Deskriptiv analys

I den deskriptiva analysen presenteras de elva artiklar som litteraturöversikten resulterade i. Artiklarna har strukturerats i en tabell (se bilaga 4) för att ge övergripande information om deras egenskaper. Tabellen utgår från rubrikerna 'Titel, författare, publiceringsår och land', 'Syfte', 'Undersökningsmetod', 'Huvudsakligt resultat' och 'Tema'. En artikel publicerades 2007 och resterande mellan 2017 och 2025. Alla artiklar utgår från ett svenskt perspektiv eftersom socialtjänstens arbete styrs av svensk lagstiftning. Majoriteten av studierna utgår från en kvalitativ ansats med intervjuer som metod. En del av studierna har använt Lipsky (2010) som teoretiskt ramverk (Brännvall & Ekström, 2023; Ulmestig 2020; Skillmark, Agevall Gross, Kjellgren & Denvall 2019; Kjellberg 2024; Ekström 2017). En övervägande del av studierna har dock genomförts med utgångspunkt i socialt arbete, vilket belyser relevansen av att genomföra en rättssociologisk studie inom problemområdet.

3.3 Tematisk analys

Den tematiska analysen utgår från följande tre teman: (1) Stödinsatser, (2) Arbetsrutiner, (3) Socialarbetares handlingsutrymme. Varje tema kommer att presenteras separat men det är viktigt att betona att de är relaterade till varandra och flera av artiklarna berör flera teman.

3.3.1 Stödinsatser

Socialtjänstens verksamhet präglas av organisatoriska krav och normer som behöver uppfyllas av individer som söker hjälp för att de ska få tillgång till stödinsatser. Det innebär att en person som blivit utsatt för ett brott därmed inte automatiskt kan få tillgång till tillräckligt stöd, eftersom resurserna är begränsade och verksamheten måste prioritera mellan olika ärenden (Ljungwald & Svensson 2007, s.150). Om kvinnan har tillgångar som kan säljas eller möjlighet att få stöd från annat håll, kan det emellanåt leda till att hon inte beviljas resurser från socialtjänsten (Ulmestig 2020, s.151). Vem som får stöd avgörs därför genom professionella bedömningar där individens behov vägs mot tillgängliga medel samt om personen tillhör en prioriterad kategori såsom barn, ungdomar, kvinnor eller familjer (Ljungwald & Svensson 2007, s.152). I både Ekströms (2017, s.25) och Ulmestigs (2020, s.151) studier framkommer det att några

socialarbetare ställer krav på att kvinnan måste ha lämnat sin våldsamma relation för att de ska kunna få hjälp. Om kvinnan har försökt att lämna tidigare tenderar hjälpen ibland att inte vara fullt så snabb och effektiv som den annars ska vara. Detta grundar sig bland annat i att socialarbetaren upplever en ovilja att lägga resurser på ärenden där kvinnan uppfattas som ambivalent inför att lämna relationen.

Socialarbetare i studien av Ljungwald och Svensson (2007, s.147) förklarar hur de delar in stödinsatser i två kategorier, stöd och stödsamtal samt praktisk hjälp. Den praktiska hjälpen syftar till dokumentering av skador och stöd i kontakt med andra myndigheter och organisationer. Det kan även omfatta ekonomiskt stöd, boende samt hjälp om det finns barn inblandade (ibid.). Flera socialarbetare nämnde att kvinnorna som utsatts för våld i nära relation främst är i behov av ekonomiskt stöd och skyddat boende (Ulmestig 2020, s.150; Kjellberg 2024, s.350). Det framkommer även av tidigare forskning att det finns kvinnor som upplever det emotionella stödet från socialarbetare som särskilt betydelsefullt, eftersom det förmedlar en känsla av att någon finns där för dem (Ulmestig 2020, s.150). Därmed finns det ett behov av ett heltäckande stöd både i form av emotionellt stöd och praktiskt stöd (Kjellberg 2024, s.354; Ljungwald & Svensson 2007, s.147).

I Brännvall och Ekströms studie (2023, s.442) betonar respondenterna betydelsen av att den första kontakten med den brottsutsatta sker i ett tidigt skede av processen då det ger ökade förutsättningar att kunna erbjuda stöd. Ett tidigt stödarbete och agerande från både socialtjänsten och andra aktörers sida ger även bättre förutsättningar inför fortsatt utredningsarbete (ibid. s.443). Riktlinjer för hur våld i nära relation ska hanteras kan innebära att socialarbetaren i praktiken kan få ett stort ansvar att upptäcka våldet. Detta beror på att stödinsatser vanligtvis inte kan erbjudas innan våldet har identifierats (Goicolea, Bäckström, Lauri, Carbin & Linander 2023, s.474).

Standardiserade frågeformulär och stödinsatser kan vara praktiskt för organisationen men kontraproduktivt för individen, eftersom olika individer har skilda behov och förutsättningar att tillgodogöra sig stöd (Goicolea et al. 2023, s. 476). Samtidigt riskerar offrets behov av hjälp att definieras utifrån vilka stödinsatser som faktiskt finns att tillgå, snarare än utifrån den enskildes situation och behov (Ljungwald & Svensson 2007, s.

147). Flera offer nämner själva att när de söker stöd vill de bli sedda och få stödinsatser efter sina individuella behov (Ullestig 2020, s.150).

Det långsiktiga stödet är viktigt för att kvinnorna ska kunna lämna relationen och påbörja ett eget liv, men på grund av budgetrestriktioner och arbetsbelastning har socialtjänsten inte alltid möjlighet att erbjuda det (Kjellberg 2024, s.355). Det finns socialarbetare som upplever att det kan vara svårt att ordna skyddat boende för kvinnor som behöver det. De begränsade resurserna innebär att prioriteringar ibland måste göras, där en kvinna kan erbjudas boende medan en annan inte kan få tillgång till samma stödinsats (Ekström 2017, s.22–23). Det kan även finnas skillnad på kommunal nivå i vilken utsträckning rådgivning och emotionellt stöd kan ges. I en del kommuner får kvinnorna vända sig till externa tjänster som kvinnojourer för att få det stödet, medan i andra kommuner kan kvinnorna få hjälp av professionella terapeuter med särskild kunskap om våld (ibid. s.24).

3.3.2 Arbetsrutiner

I ärenden som rör våld i nära relation är det ofta flera myndigheter involverade, vilket innebär att tydliga ansvarsområden och arbetsrutiner är viktiga för att samverkan ska fungera (Brännvall & Ekström 2023, 446–447). Detta för att öka chanserna att lagföra gärningspersonen men även för att brottsoffret kan vara mer mottaglig för stöd och i ett tidigt skede av processen (ibid. s. 436). Ett strukturerat samarbete mellan olika myndigheter bidrar även till att övergången för brottsoffret mellan de olika verksamheterna fungerar smidigt, vilket kan minska risken för att brottsoffret avstår från att ta emot hjälp och stöd (ibid. s.442).

Bristande tydlighet i ansvarsfördelningen mellan myndigheter kan försvåra samverkan och bidra till att konflikter uppstår mellan aktörerna, vilket i sin tur kan innebära en risk att kvinnorna inte får tillgång till det stöd de behöver (Brännvall & Ekström 2023, s.447–448; Ekström 2018, s.69). I Kjellbergs studie (2024, s.352) uppger respondenterna att när olika myndigheters arbetsrutiner för hantering av våld i nära relation hamnar i konflikt, blir socialarbetarens handlingsutrymme begränsat, vilket i sin tur påverkar möjligheterna att erbjuda skydd och stöd till de utsatta. Det framkommer även att kvinnor som utsatts för våld i nära relation kan uppleva maktlöshet inför myndigheternas bristande samordning av insatser (ibid.). Flera socialarbetare beskriver samtidigt att de

tidigare har saknat tydliga riktlinjer för hur riskbedömningar och samordning av insatser ska genomföras, vilket kan försvåra arbetet i dessa ärenden (Skillmark et al. 2019, s.466–467).

I studien av Skillmark et al. (2019, s.467) nämner socialarbetare att rutinerna för riskbedömningar behöver bli mer strukturerade och standardiserade, eftersom den initiala vägledningen till yrkesverksamma upplevs som otillräcklig. Det finns framtagna riktlinjer och frågeformulär, som exempelvis FREDA eller SARA, som ska användas vid misstanke om våldsutsatthet (ibid. s. 460). Flera socialarbetare berättar att standardiserade frågeformulär är fördelaktigt eftersom de möjliggör att frågor om våld i nära relation kan tas upp på ett neutralt sätt, samtidigt som det finns en tydlig rutin att alltid ställa dessa frågor (Bäckström Olofsson, Carbin, Goicolea, Lauri & Linander 2025, s.628; Olsson, Larsson & Susanne 2024, s.713). Utformningen på frågeformuläret FREDA liknar en checklista över frågor som bör ställas för att upptäcka våld i nära relation. Det möjliggör att få ut mycket detaljer för att kunna klargöra klientens behov (Skillmark et al. 2019, s.469). En majoritet av socialarbetarna som deltog i en studie av Lundberg och Bergmark (2021, s.197) uppgav att de har tillgång till arbetsrutiner för att fråga klienten om våld i nära relation, men trots detta tillämpas rutinerna sällan i praktiken. Om socialarbetaren inte observerar några tydliga tecken på våld ställs inga direkta frågor om det (ibid. s.195).

Ett antal socialarbetare berättar dock att standardiserade frågeformulär kan skapa en alienation gentemot klienterna (Bäckström Olofsson et al. 2025, s.628). Det finns även socialarbetare som uttryckt att frågeformulär som FREDA är för tidskrävande då de innehåller 80 frågor och medför att handläggningstiderna blir för långa (Skillmark et al. 2019, s.467–468). Standardiserade frågeformulär vid våld i nära relation kan således vara fördelaktiga, men det är samtidigt viktigt att socialarbetaren inte följer en fast mall. Riktlinjerna bör möjliggöra för att socialarbetaren att använda sitt handlingsutrymme och ta hänsyn till klientens individuella omständigheter och anpassa arbetsrutiner efter varje situation (Bäckström Olofsson et al. 2025, s.629–630).

3.3.3 Socialarbetares handlingsutrymme

Det handlingsutrymme som socialarbetare besitter är omfattande då arbetet bland annat innebär att samordna en rad olika insatser. En socialarbetare har ett stort ansvar med avgörande beslut om hur den fortsatta hjälpprocessen kommer att se ut (Ljungwald & Svensson 2007, s.148). Hur en socialarbetare använder sitt handlingsutrymme kan påverkas av exempelvis resurser, kunskap, arbetsbörda och tiden de har till sitt förfogande. Som följd innebär det även att handlingsutrymmet måste användas i relation till både förväntningar från klienter gällande bemötande och verksamhetens ekonomiska mål (Ulmestig 2020, s.150; Ekström 2017, s.25; Kjellberg 2024, s.351). Ljungwald och Svensson (2007, s.148) belyser att det kan vara en svår bedömning att förstå vad klienten behöver. Bedömningen kan påverkas av socialarbetarens professionella kunskap, tillgängliga medel och klientinformation. Vidare framhålls även att bedömningen ofta utgår mer från den tolkning som socialarbetaren gör än det som klienten själv uttrycker, vilket visar en maktposition som följer med handlingsutrymmet.

I Ekströms (2017, s.25) studie framkommer det att socialarbetare genom sitt handlingsutrymme har möjlighet att begränsa tillgången till stöd och styra dess omfattning. Handlingsutrymmet kan användas för att särskilt bistå klienter genom att kontakta andra avdelningar eller organisationer för att finna bättre lösningar. Det kan leda till färre ärenden och kortare insatser, och på så sätt minskad arbetsbelastning. Studien (ibid. s.23) framhåller även att socialarbetarens vilja att hjälpa kan påverka hur mycket praktiskt stöd kvinnan får, eftersom stödet inte är tydligt reglerad i lagtext. Det finns socialarbetare som inom sitt handlingsutrymme har hjälpt kvinnor att ordna ett eget bankkort eller närvarat som stöd vid rättegångar (ibid.). Begränsningarna kommer i så fall av tidsbrist eller att organisationen motsätter sig undantag från kraven på underlag för beslutsfattande, som kontoutdrag och räkningar (Ekström 2017, s.25; Ulmestig 2020, s.149). Handlingsutrymmet kan innebära att varierande krav ställs på olika kvinnor eftersom det kan stärka den individuella kvinnans egenmakt, men även minska omfattningen av socialarbetarens arbetsbörda (Ekström 2017, s.25).

Beslutsfattande kan påverkas av hur samarbetet fungerar mellan olika avdelningar, skilda förståelser av våld som socialt problem samt om riktlinjer och arbetssätt varierar (Kjellberg 2024, s.357; Ekström 2018, s.67–68). Ulmestig (2020, s.149–150) lyfter att

socialarbetare kan behöva organisatoriskt stöd för att kunna fatta individuella beslut eller för att göra undantag från rutiner. Det innebär att chefer och kollegor kan påverka om en socialarbetare använder sitt handlingsutrymme fullt ut (ibid). Eventuella svårigheter i samarbetet inom socialtjänsten och att bedömningar skiljer sig åt kan därmed begränsa hur handlingsutrymmet används (Ekström 2017, s.26).

En socialarbetare kan, för att kunna fatta individuella beslut, behöva organisationens godkännande. Så länge föreslagna åtgärder korresponderar med externa krav får socialarbetarna större handlingsutrymme (Ulmestig 2020, s.149; Skillmark et al. 2019, s.466). Ett ökat organisatoriskt inflytande är tänkt att legitimera arbetet och stärka socialarbetares professionalitet och kvalitet (Skillmark et al. 2019, s.470–471). Ett allt för standardiserat och strikt arbetssätt kan dock begränsa möjligheterna till eget tänkande och handlande, vilket även påverkar de professionella bedömningarna och prioriteringarna som görs (Brännvall & Ekström 2023, s.450; Skillmark et al. 2019, s.467). Handlingsutrymme som används för att frångå byråkratiska rutiner kan emellanåt vara mer tidskrävande än att följa dem (Ulmestig 2020, s.148).

3.4 Slutsatser från tidigare forskning

Den tematiska analysen av tidigare forskning framhåller att socialarbetare har ett handlingsutrymme som möjliggör för att anpassa insatser efter klienternas behov. Arbetet med våldsutsatta kvinnor präglas av en ständig balans mellan individens behov och organisationens resurser, vilket innebär att tillgången till stöd kan variera mellan olika kvinnor och verksamheter. Utifrån tidigare forskning kan hög arbetsbelastning göra att socialarbetare behöver prioritera mellan ärenden, samtidigt som resursbrister kan begränsa kvinnans tillgång till stöd. Därmed riskerar socialarbetares bedömningar i högre grad att utgå från tillgängliga resurser än från den enskilda kvinnans faktiska behov.

Sammanfattningsvis framträder socialarbetarnas handlingsutrymme en central faktor i ärenden om våld i nära relation. Alla inkluderade studier utgår från ett svenskt perspektiv, men komplexiteten i arbetet med våldsutsatthet innebär att det är nödvändigt att ytterligare studier görs. Mot denna bakgrund är det därmed relevant att rättssociologiskt undersöka hur socialsekreterare själva upplever sitt handlingsutrymme

i ärenden som rör våld i nära relation, särskilt i relation till den nya socialtjänstlagen och det ökade fokuset på preventiva insatser.

4. Teoretisk ansats

Studiens teoretiska utgångspunkt är Lipskys (2010) teori om *street level bureaucrats*, vilket i denna uppsats benämns som frontlinjebyråkrater. Teorin används för att undersöka och förstå socialsekreterarnas handlingsutrymme och vilka faktorer som kan påverka det. Vidare tillämpas normmodellen som en analytisk modell i syfte att fördjupa studiens analys om hur kunskap, vilja och systemvillkor påverkar arbetet med våld i nära relation.

4.1 Frontlinjebyråkrater

Lipsky (2010 s.3–4) myntade begreppet *street level bureaucrats* för att beskriva offentliga tjänstemän som i sitt dagliga arbete har direktkontakt med medborgare och samtidigt har ett individuellt utrymme för bedömningar och beslut. En gemensam nämnare för frontlinjebyråkrater är att de i sitt arbete tillhandahåller både förmåner och sanktioner. Det innebär i praktiken att de kan påverka och avgränsa människors livsvillkor och möjligheter. Socialarbetare är ett tydligt exempel på en yrkesgrupp som omfattas av begreppet frontlinjebyråkrat.

I sitt arbete besitter frontlinjebyråkrater ett handlingsutrymme som ger dem möjligheter att fatta beslut om vilka förmåner eller begränsningar som ska tillämpas inom ramen för myndighetens verksamhet (Lipsky 2010, s.13). Frontlinjebyråkraters arbete präglas av relativt låg grad av styrning och övervakning (ibid. s.50). Det finns flera förklaringar till varför frontlinjebyråkrater besitter ett handlingsutrymme i sitt arbete. En central aspekt är att arbetets karaktär ofta är alltför komplex för att kunna standardiseras fullt ut. Det finns även ett behov av att förstå situationens mänskliga dimensioner där frontlinjebyråkrater behöver kunna observera och göra bedömningar i det enskilda fallet. Den diskretionära makten möjliggör därmed att individuella omständigheter kan beaktas samt att ärendet kan hanteras med flexibilitet och medkänsla (ibid. s.15).

Enligt Lipsky (2010, s.40–41) möter frontlinjebyråkrater ofta mål och förväntningar som kan verka motstridiga eller otydliga där allmänheten, politiker och arbetarna själva kan ha olika uppfattningar om hur de bör agera i olika situationer. Kritik riktas emellanåt mot frontlinjebyråkrater för deras oförmåga att alltid erbjuda en lyhörd och ändamålsenlig service (ibid.). Samtidigt präglas deras arbetsvillkor ofta av hög arbetsbelastning och begränsade resurser (Lipsky 2010, s.27, 45). Arbetet kan innebära att de behöver fatta beslut under tidspress och utan tillgång till all relevant information. Tidsbristen som ofta råder begränsar därmed deras möjlighet att överväga om ytterligare information skulle vara värdefull att få innan ett beslut måste tas. För socialarbetare kan detta resultera i att den tid som ägnas åt varje klient begränsas, vilket exempelvis kan påverka möjligheten till att hinna genomföra hembesök innan ett beslut behöver fattas i ärendet (ibid. s.29–30). Denna omedelbarhet i deras arbete innebär en nära interaktion med medborgarna vilket även gör att de behöver uppleva sina klients reaktioner till beslut som tagits (ibid. s.9). Frontlinjebyråkrater kan även ha personliga begränsningar som att de är oerfarna eller saknar utbildning inom viss kompetens (ibid. s.31).

Resursbegränsningar och kunskapsbrist kan skapa spänningar mellan mål inom organisationen och gentemot den enskilda klienten. Frontlinjebyråkrater behöver därför ofta balansera mellan individers behov och organisatoriska riktlinjer för att möta de spänningar och förväntningar som finns (Lipsky 2010, s. 44–45). Många gånger är ärenden som hanteras av tyngre karaktär och kräver att frontlinjebyråkraten kan ta snabba beslut i en pressad miljö (ibid. s.58). Lipsky (2010, s.83) menar att frontlinjebyråkrater utformar mönster och strategier för att klara av de ansträngda arbetssituationerna i relation till den normstruktur de verkar inom. På så sätt kan de tillgängliga resurserna användas effektivt, arbetet kan förenklas och de kan skapa sig mer förutsägbara och hanterbara arbetsvillkor genom rutiner.

4.2 Normmodellen

Förutsättningarna för en norm beror enligt normmodellens utgångspunkt på kunskap, vilja samt system och möjligheter (Hydén 2002, s.280–281). Normers innehåll formas i varje enskild situation genom individers samspel med varandra. Vanor, sedvänjor och konventioner påverkar därför hur olika individers normer utvecklas och uttrycks (Hydén 2022, s.107). Kunskapskomponenten inkluderar kognition och knyts ofta till det

handlande subjektet. Denna komponent påverkas av hur individen ser och tolkar världen, samtidigt som skillnader i exempelvis utbildning, makt, samhällsposition och etnicitet kan ha betydelse. Komponenten innefattar därmed både kunskap från böcker och utifrån social och ekonomisk status. Individernas kunskap, liksom dess utveckling, är relaterad till både vilja och systemmöjligheter (Hydén 2002, s.280, 285). Kunskap utifrån vilja berör ofta mer kulturella uppfattningar medan kunskap utifrån system är mer professionellt elaborerad (ibid. s.286).

Den andra komponenten, vilja, påverkas av värderingar och hör samman med motivbildning hos det handlande subjektet. Det betyder att individens drivkrafter och värderingar utifrån etik, moral, religion, etnicitet, kön och politik påverkar det mänskliga handlandet och därmed även normbildningen (Hydén 2002, s.286; Hydén 2022, s.11). Den tredje komponenten, system och möjligheter, avser de systemvillkor som råder i samhället inklusive de begränsningar som följer av de naturliga och samhällsliga system som formar livsvärlden (Hydén 2002, s.283–284). Systemvillkor handlar därmed om strukturella faktorer som bestämmer exempelvis de tekniska, administrativa och ekonomiska systemen (ibid. s.287).

Alla de tre nämnda förutsättningarna för normer påverkar varandra ömsesidigt när de bildas. Om någon av dessa delar uteblir blir en norm verkningslös. En norm blir exempelvis etablerad först när viljekomponenten överensstämmer med villkoren som tillhandahålls i det aktuella systemet (Hydén 2002, s.287–288). Normmodellen kan utgå både från ett aktörsteoretiskt perspektiv och ett systemteoretiskt perspektiv, beroende på var handlingen äger rum. Det innebär att innehållet främst blir handlingsteoretiskt och i tillämpningen beroende av individuella beslut hos människor som sedan verkar på andra människor (ibid. s.288–289).

5. Metod och material

Detta avsnitt presenterar studiens forskningsansats och datainsamlingsmetod, följt av en beskrivning av urval och de överväganden som gjorts. Därefter redogörs för hur materialet har analyserats, studiens förhållande till reliabilitet och validitet samt vilka etiska principer som väglett genomförandet. Slutligen görs metodologiska reflektioner om valet av tillvägagångssätt.

5.1 Forskningsansats och metod för datainsamling

Studiens utgångspunkt är en kvalitativ forskningsmetod med ett induktivt angreppssätt, där empiri initialt samlas in för att därefter möjliggöra identifiering av mönster i intervjumaterialet. Studiens empiri ligger till grund för valet av teoretisk ansats som sedan appliceras på det insamlade materialet i syfte att tolka och analysera det (Bryman 2018, s.48–49, 454). Den datainsamlingsmetod som används i studien är av kvalitativ karaktär då semistrukturerade intervjuer genomfördes. Valet av ett kvalitativt tillvägagångssätt anses ändamålsenligt då studien syftar till att skapa förståelse för och generera kunskap om den sociala verklighet som intervjupersonerna befinner sig i (ibid. s.454–455). I en kvalitativ intervjuform finns struktur samtidigt som flexibiliteten medför att frågor kan anpassas efter den information som framkommer under intervjusituationen. Valet att genomföra semistrukturerade intervjuer grundar sig i att det fanns ett antal utvalda teman som skulle beröras under intervjutillfället (ibid. s.562–563). Samtidigt får intervjupersonerna möjlighet att på ett förhållandevis fritt sätt delge sina egna uppfattningar och perspektiv på ämnet (ibid. s.561).

5.2 Datainsamling

Inför intervjuerna skapades en intervjuguide utifrån studiens syfte och frågeställningar, med ambitionen att generera empiriskt material som kan ligga till grund för besvarandet av dessa (Bryman 2018, s.565). Utifrån detta utformades huvudsakligen fem teman som skulle beröras i intervjun. Dessa var: *Arbetsrutiner kring våld i nära relation*, *Efter nya socialtjänstlagen trädde i kraft*, *Handlingsutrymme*, *Organisationen* och *Förbättringsåtgärder* (se bilaga 5). När intervjufrågorna utformades fanns ett generellt fokus på att undvika frågor som kan uppfattas ledande, slutna eller otydliga.

De inledande frågorna i varje intervju handlade om yrkesroll och huvudsakliga uppgifter inom socialtjänstens verksamhet för att skapa en god relation till intervjupersonen (Bryman 2018, s.566). Därefter vägledades intervjuerna av den intervjuguide som utformats, vilket säkerställde att samtalen följde syftet med studien. För att kunna få både djupare och bredare kontext ställdes både uppföljnings- och sonderingsfrågor, samt preciserande frågor (ibid. s.567, 569). Om intervjupersonen berörde ett tema tidigare än ordningsföljden i intervjuguiden fanns möjlighet att ställa frågorna i en annan ordning

för att knyta an till det personen berättade. Det innebär att den flexibilitet som kännetecknar semistrukturerade intervjuer bibehålls (ibid. s.565–566). Avslutningsvis återfinns i intervjuguiden även en avslutande del där det som sagts sammanfattades samt att intervjupersonen kunde göra korrigeringar eller tillägg vid behov.

I intervjufasen som helhet fanns ett genomgående fokus på öppenhet och inlyssnande för att nå socialsekreterarnas perspektiv fullt ut. Innan en intervju startade säkerställdes det att samtyckesblanketten var ifylld och att intervjupersonen var medveten om sina rättigheter. Alla intervjuer genomfördes online, två via Teams efter förfrågan från socialsekreterarna och sju genom Zoom, vilket sparade tid och resurser för både oss och intervjupersonerna (Bryman 2018, s.593). Under en av intervjuerna deltog två socialsekreterare. Det förekom mindre tekniska problem vid någon enstaka intervju, men i övrigt kunde samtliga intervjuer genomföras utan nämnvärda svårigheter. Intervjuerna pågick mellan 32 och 57 minuter. Intervjuerna spelades in via den digitala plattform de genomfördes i. Intervjupersonerna samtyckte till detta på förhand genom samtyckesblanketten samt muntligt i samband med intervjun. Efter samråd med handledare ansågs inspelning via dator kunna likställas med inspelning via diktafon.

5.2.1 Transkribering

Inspelningen via datorn laddades sedan ned i en fil inför transkriberingen. Syftet med att spela in och sedan transkribera intervjuerna är att möjliggöra en fullständig redogörelse för det som sagts och inte gå miste om viktiga detaljer, samt att underlätta inför analysen (Bryman 2018, s.577).

Transkriberingen genomfördes med fördel via programvaran Klang.ai eftersom transkribering är en tidskrävande process. Utifrån studiens tidsram ansågs det relevant att använda det som stödverktyg vid transkriberingen. Programvaran har enbart använts i syfte att effektivisera processen. Efter att Klang.ai hade genererat en transkribering av ljudfilen lyssnade studiens författare igenom den och följde hela transkriberingen för att säkerställa att den överensstämmer med det som sagts i intervjun. Vid enstaka tillfällen hade programvaran svårt att uppfatta vad som sades, vilket sannolikt berodde på dialektala betoningar eller bristande ljudkvalitet. Det medförde att studiens författare behövde göra mindre korrigeringar i transkriberingen för att återgivningen skulle bli

korrekt. Transkriberingarna finns tillgängliga att begära ut för examinator och opponenter om det önskas.

Klang.ai är ett svenskt företag med bas i Helsingborg som utvecklar sina egna modeller anpassade efter europeiska krav på dataskydd (Klang.ai u.å.a). Inom programvaran är det endast studiens författare som har tillgång till datan och efter att studien har färdigställts kommer materialet raderas från tjänsten permanent (Klang.ai u.å.b).

5.3 Urval

Urvalet av intervjupersoner till denna studie baserades på ett målstyrt urval. Det innebär att personerna som deltar medvetet väljs ut för att kunna bidra med relevant information, kunskap och erfarenhet i förhållande till syftet (Bryman 2018, s.498). Inledningsvis kontaktades olika socialtjänster inom Skåne, eftersom ambitionen var att genomföra samtliga intervjuer på plats. Socialtjänsterna kontaktades via kontaktcenter och mottagningsenheter, som hänvisade vidare till ansvariga chefer eller socialsekreterare inom våld i nära relation, som i sin tur nåddes via mejl eller telefon. Det förekom att chefer valde ut de socialsekreterare som skulle kunna ha möjlighet att delta i studien. Samtliga intervjupersoner uppfyllde dock kriterierna att vara verksamma som socialsekreterare och arbeta med våld i nära relation. När flera respondenter efterfrågade att delta digitalt fattades beslut om att genomföra alla intervjuer online. Detta möjliggjorde för att bredda urvalet, då socialtjänster på större geografiska avstånd kunde inkluderas. Det blev särskilt aktuellt mot bakgrund av att ett antal av de initialt kontaktade socialtjänsterna inte återkom med svar. Totalt kontaktades 33 socialtjänster, varav tio socialsekreterare deltog i intervjuerna.

5.4 Analysmetod

För att analysera det empiriska materialet tillämpas en tematisk analys, vilket är en vanligt förekommande metod inom kvalitativ forskning (Bryman 2018, s.702). Den tematiska analysen utgår från en noggrann genomläsning av det empiriska materialet, bestående av intervjuerna, i syfte att identifiera mönster och återkommande ämnen (ibid. s.704–705).

Studiens författare inledde analysprocessen med att upprepade gånger läsa igenom samtliga transkriberade intervjuer i syfte att bekanta sig med materialet. I ett första steg genomfördes en initial kodning där ord, fraser, meningar och uttryck som bedömdes vara potentiellt relevanta i relation till studiens syfte och frågeställningar identifierades och noterades (Bryman 2018, s.707). Kodningen utgick även från att identifiera upprepningar i det empiriska materialet samt att jämföra likheter och skillnader i intervjupersonernas utsagor i syfte att strukturera materialet (ibid. s.705). Därefter utvecklades koderna till teman som sorterades efter gemensamt innehåll och likheter. Vidare undersöktes kopplingar mellan teman, dels som underlag för det kommande analysavsnittet, dels för att möjliggöra sammanslagning av teman eller utveckling av underteman. Detta för att skapa en tillräckligt övergripande och sammanhållen bild av materialet. Slutligen fastställdes och namngavs varje tema, vilket utgör grunden för dispositionen av resultat- och analysdelen. *Arbetets utformning, Verksamheten och Socialtjänstlagen (2025:400)* utgör huvudteman och *Riktlinjer, Beslut om stöd, Samverkan, Arbetsbelastning, Resurser, Kunskap, Efter ikraftträdande och Förebyggande arbete* är underteman. Genom hela processen av att identifiera teman har huvudfokuset varit att säkerställa en tydlig koppling till studiens syfte och frågeställningar (ibid. s.707–708).

5.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är centrala begrepp inom forskning och används för att bedöma trovärdigheten i en studie. Validitet avser inom kvantitativ forskning i vilken utsträckning en studie faktiskt mäter det som den avser att undersöka. Den interna validiteten handlar om graden av överensstämmelse mellan forskarens tolkningar och observationer samt den verklighet som studerats (Bryman 2018, s.465). Inom kvalitativ forskning kan begreppet *trovärdighet* användas i stället för intern validitet. I denna studie har en hög trovärdighet uppnåtts genom att undersökningen genomförts i enlighet med forskningsetiska principer (ibid. s.467). Vidare avser den externa validiteten i vilken utsträckning som resultatet kan generaliseras till andra liknande sociala miljöer och situationer (ibid. s.466–468). Möjligheten att generalisera resultatet i denna studie är begränsad med hänsyn till urvalets omfattning, som utgörs av tio intervjupersoner. Därigenom syftar studien till att generera mer nyanserade och kontextuellt förankrade beskrivningar av socialsekreterares handlingsutrymme och det preventiva arbetet, vilket i högre grad är förenligt med kvalitativ forskning än kvantitativ generaliserbarhet.

Extern reliabilitet innebär i vilken utsträckning en studie kan replikeras och ge liknande resultat vid upprepade undersökningar. Inom kvalitativ forskning kan detta vara en utmaning på grund av att sociala miljöer ofta är dynamiska, vilket försvårar möjligheten att återskapa en studie under samma förutsättningar. Intern reliabilitet avser i vilken grad forskarna är överens om hur det insamlade materialet ska tolkas. Det handlar således om graden av samstämmighet i forskarnas tolkningar av det empiriska materialet (Bryman 2018, s.465). Inom kvalitativ forskning kan begreppet *pålitlighet* användas som en motsvarighet till reliabilitet (ibid. s.468). I denna studie har pålitligheten eftersträvat genom en transparent redogörelse för genomförandet av intervjuerna med socialsekreterarna samt analysen av materialet. Respondenterna har dock anonymiserats, vilket innebär att möjligheten för andra forskare att genomföra intervjuer med samma personer är begränsad.

5.6 Forskningsetiska överväganden

Ämnet *våld i nära relation* aktualiserar i sig flera etiska aspekter, samtidigt som överväganden om etik är grundläggande i vetenskapliga studier. De erfarenheter och uppgifter som behandlas kan upplevas vara av känslig karaktär vilket ytterligare förstärker behovet av att de forskningsetiska kraven följs. Utgångspunkten har varit i de huvudkrav som Bryman (2018, s.170–171) ställer upp: *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Informationskravet handlar om att de personer som berörs ska informeras om studien och dess syfte, att deltagande är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sin medverkan utan att ange anledning till det (Bryman 2018, s.170). I denna studie uppfylls informationskravet genom att intervjupersonerna har fått ta del av ett informationsbrev i den inledande fasen av datainsamlingen. Där beskrevs syftet med, och upplägget på, studien vilket gav intervjupersonerna en transparent bild av vad det innebär att medverka. Det kopplar samman med samtyckeskravet som innebär att intervjupersonerna själva får avgöra om de vill delta eller inte och ge ett informerat samtycke (Bryman 2018, s.170; Vetenskapsrådet 2024, s.65). Socialsekreterarna i denna studie fick inför intervjutillfället skriva på en samtyckesblankett där exempelvis rättigheter, studiens användningsområde och hur uppgifterna behandlas har beskrivits.

Vidare innebär konfidentialitetskravet att de uppgifter som förekommer i studien ska behandlas och förvaras på ett sådant sätt att utomstående inte kommer åt dem (Bryman 2018, s.170–171). För att tillgodose konfidentialitetskravet i denna studie har socialsekreterarna anonymiserats genom att identifierbara uppgifter såsom namn och ort har raderats, och kopplingar mellan deras identitet och de svar som lämnats har tagits bort. Vidare har enbart författarna till denna studie haft tillgång till det empiriska materialet.

Den sista av de etiska principer som Bryman (2018, s.171) lyfter är nyttjandekravet. Det handlar om att det material och de uppgifter som samlas in enbart får användas för det specifika ändamål som forskningen omfattar. I denna studie har all empiri uteslutande behandlats av uppsatsens författare och inom ramarna för kandidatuppsatsen. Materialet har därutöver, efter att studien slutförts, permanent raderats för att upprätthålla nyttjandekravet.

5.7 Metodologiska reflektioner

Angående metodologiska överväganden som inte redan nämnts kan bortfall och uteblivna svar bland intervjupersoner diskuteras. Bortfall avser delen av urvalet som slutligen inte medverkade i studien. Begreppet relaterar dock främst till kvantitativ forskning eftersom det påverkar resultatens externa validitet (Bryman 2018, s.290). Av de 33 kontaktade socialtjänsterna intervjuades tio personer vilket medför att bortfall skulle kunna betraktas som en svaghet med metodvalet. Det motiveras dock som en tillräcklig urvalsstorlek eftersom urvalet varit målstyrt och studien genomförs med en tidsbegränsning.

Gällande metod för datainsamling hade andra intervjuformer än semistrukturerad kunnat användas. En mer strukturerad intervjuform lämpar sig dock mer till kvantitativa studier där ambitionen är att kunna mäta begrepp och besvara specifika frågor. Risken med strukturerade intervjuer är att fasta frågemallar och svar kan begränsa djupet, vilket gjorde att den metoden valdes bort. En ostrukturerad intervju, som ofta liknar ett samtal där intervjupersonen nästintill får associera helt fritt, ansågs inte heller tillämplig på denna studie (Bryman 2018, s.561, 563).

6. Resultat

I följande avsnitt redovisas det empiriska materialet bestående av intervjuerna med de tio intervjupersonerna. Resultatdelen är disponerad utifrån de identifierade huvudteman: *Arbetets utformning, verksamheten* och *Socialtjänstlagen (2025:400)* samt tillhörande underteman. I syfte att säkerställa anonymitet benämns intervjupersonerna med "intervjuperson" följt av en siffra mellan 1–10. Vid användningen av *flera intervjupersoner* innebär det att minst fem personer har uttryckt det som framkommer.

6.1 Arbetets utformning

6.1.1 Riktlinjer

Majoriteten av intervjupersonerna ansåg att riktlinjerna som finns för ärenden som rör våld i nära relation är tydligt utformade. Däremot rådde det delad mening om huruvida riktlinjerna var specifikt eller mer generellt utformade. Intervjuperson 3 ansåg att utformningen är mer generell, medan intervjuperson 10 ansåg att den är mer specifik eftersom de är skriftligt dokumenterade och tydligt anger hur ärenden ska hanteras. Samtidigt menade intervjuperson 4 att riktlinjerna är av generell karaktär eftersom de behöver anpassas efter varje enskilt ärende, men också specifika då de ger ett tydligt arbetssätt och vägledning för nästa steg i handläggningen. Majoriteten av intervjupersonerna uppfattade dock inte riktlinjerna som detaljstyrda utan det fanns mycket handlingsutrymme.

Intervjuperson 1 framhöll att riktlinjerna är anpassningsbara efter olika situationer men att handläggningen kan upplevas fyrkantig då arbetet görs inom ramen för myndighetsutövning. Intervjuperson 6 påpekade att riktlinjerna fungerar som ett stöd i ärendehanteringens då avsikten är att använda dem när det uppstår osäkerheter om vilka åtgärder som bör vidtas. Intervjuperson 2 betonade att det finns ett stort handlingsutrymme inom riktlinjerna och att det är den sökande kvinnans behov som alltid ska stå i centrum:

Alltså det är inte så att vi sitter och läser dem hela tiden, utan vi agerar ju utifrån ärendet. [...] och så när vi sedan har de här genomgångarna av våra rutiner så brukar vi justera rutinerna efter verkligheten liksom. [...] Men oftast så följer man det per

automatik för det är så logiskt det som är. [...] Eh, och man får aldrig glömma att det är ju, oftast, alltså det är ju den sökande personen, den utsatta som alltid är i centrum.
(Intervjuperson 2)

Det framkom av flera intervjupersoner att andra enheter inom socialtjänsten, som mottagningsenheten eller ekonomiskt bistånd, förväntas ställa rutinemässiga frågor om utsatthet för våld i nära relation. Intervjuperson 9 beskrev att det pågår ett arbete inom verksamheten för att fler enheter ska använda sig av korta frågor baserat på FREDAs för att tidigt upptäcka våldsutsatthet. Intervjuperson 6 framhöll att alla enheter inom deras verksamhet ska ställa frågor om våld i nära relation utifrån FREDAs kortfrågor:

Ja, alltså det är taget beslut inom socialtjänsten i X. Jag tror också det är även inom andra, alltså myndigheter och så. [...] Men i alla fall socialtjänsten så finns det, precis som ni pratar om, riktlinjer och direktiv. Att man ska ställa det som kallas för FREDAs kortfrågor. [...] Så det ska göras i alla ärenden. Undersöka ekonomiskt bistånd, om det kommer in barnärende eller liknande, så är det sagt att det ska göras. Sen kan jag inte svara på om det till hundra procent följs, men det är sagt att det ska göras. [...]
(Intervjuperson 6)

När det gäller avvägningen mellan riktlinjer och professionella bedömningar rådde det en samstämmighet bland intervjupersonerna om att de besitter ett handlingsutrymme inom sitt arbete. Intervjuperson 3 uttryckte att riktlinjer ska följas men att personliga bedömningar väger tyngst. Intervjuperson 2 framhävde att egna bedömningar och avvägningar görs kontinuerligt i arbetet. Intervjuperson 4 utgick från riktlinjerna men upplevde att det finns ett stort handlingsutrymme och goda möjligheter att göra individuella bedömningar i varje ärende:

[...] jag tänker att riktlinjen är basen. [...] i kombination med lagen. Att våra riktlinjer har ganska mycket handlingsutrymme utifrån att vi ska göra individuella bedömningar. Och lagen är ju väldigt tydlig med att man ska göra individuella bedömningar. [...] och där kommer ju proportionaliteten in. [...] det, så det blir ofta inte en så svår fråga tycker jag. Det är sällan det blir en motsättning faktiskt.
(Intervjuperson 4)

Intervjuperson 5 uttryckte att det inte finns tillräckligt tydliga rutiner för hur ärenden som rör våld i nära relation ska hanteras. Det upplevdes som en utmaning att ledningen inte tydligt har angivit vilka riktlinjer som skulle följas. Det ledde till en återkommande osäkerhet bland socialsekreterarna hur ärenden som rör våld i nära relation ska hanteras. Intervjupersonen använde sig i stället av Socialstyrelsens riktlinjer och förlitade sig på tidigare erfarenheter som stöd i arbetet.

6.1.2 Beslut om stöd

Samtliga intervjupersoner framhöll att alla stödinsatser, från stödsamtal till skyddat boende, som de erbjuder är frivilliga. Intervjuperson 1 och 2 framhöll stödsamtal som en viktig stödinsats. Genom samtalen kan socialsekreteraren ge stöd och bekräfta kvinnans upplevelser, särskilt i de ärenden där kvinnan har normaliserat våldet. Intervjuperson 4 upplevde att det praktiska stödet gjorde störst skillnad för klienterna. Vidare berättade intervjuperson 7 att det praktiska stödet kunde innebära att hjälpa klienten att kontakta andra myndigheter men även att hjälpa till med bostadssökande. Flera intervjupersoner framhöll skyddat boende som en livsviktig stödinsats vid allvarligt pågående våld. Intervjupersonerna 8, 9 och 10 uppgav att de arbetar med uppsökande verksamhet för våldsutövare, medan intervjupersonerna 2 och 7 framhöll att de saknar ett utvecklat stöd för denna målgrupp.

Intervjuperson 2 berättade att socialsekreterarna inom deras verksamhet har egen delegation på alla ärenden gällande våld i nära relation. Det innebär att de själva beslutar om stödets utformning och varaktighet. Intervjuperson 3 beskrev i stället att alla beslut om stödinsatser behöver tas av enhetschefen även om det gäller ett akut ärende. Intervjupersonen uttryckte också att det kan förekomma en del motstånd från ledningen på grund av deras bristande förståelse för våld i nära relation. Detta medförde att ledningen inte alltid ansåg att de stödinsatser som intervjupersonen föreslog var nödvändiga:

Beroende på vilken chef man har. [...] Vissa har varit väldigt engagerade, vissa har till- erbjudit sig att följa med när man åker och hämtar någon. Vissa, vissa ber de vända sig till sitt egna nätverk. [...] Jag har haft någon chef som har sagt att våld i nära, det är bara en kärleksrelation. [...] Att det krävs rätt så mycket att jag ska bevisa och övertala liksom.

(Intervjuperson 3)

Intervjuperson 5 uttryckte också att det kan vara en begränsning av handlingsutrymmet om beslut om stödinsatser behöver tas av en enhetschef. Intervjupersonerna 3 och 7 beskrev att det kan vara svårare att motivera beslut om stödinsats till en chef när kvinnan försökt lämna relationen flera gånger. Motsatsvis uppgav intervjupersonerna 6 och 8 att sådana omständigheter aldrig har försvårat beslutsfattandet om stödinsatser.

6.2 Verksamheten

6.2.1 Samverkan

När det gäller den interna samverkan framhöll åtta av tio intervjupersoner att samarbetet generellt fungerar väl. Intervjuperson 6 menade att ett nära samarbete lägger grunden för att kunna hantera komplexiteten med ärenden som rör våld i nära relation. Även intervjuperson 4 lyfte att komplexa ärenden kan innebära att flera enheter inom verksamheten behöver samverka. Både intervjupersonerna 5 och 8 berättade att deras organisation utgår från samma hus som även andra verksamheter sitter i. För intervjuperson 8 gör detta att samarbetet underlättas då de lättare kan nå varandra, medan intervjuperson 5 upplevde att samverkan ändå brister. Intervjuperson 3 framhöll att när samarbetet är svagt inom organisationen kan det påverka hur väl samverkan med externa aktörer fungerar. Intervjuperson 4 menade att ett hinder som kan uppstå i extern samverkan är att det behöver finnas en samsyn på hur klienten ska få hjälp.

Intervjuperson 9 menade att den interna samverkan kan påverkas av hur nära medarbetarna arbetar med varandra inom verksamheten, eftersom personer i högre positioner inte alltid har kännedom om ärendets detaljer. Då brukar de presentera olika delar för varandra och tillsammans diskutera vilken som blir den mest lämpliga åtgärden. Intervjuperson 1 påpekade att chefer kan vara mer opartiska vid större beslut, eftersom de inte har deltagit i mötena med klienten och därför kan bidra med ytterligare perspektiv. Intervjuperson 7 beskrev att kollegorna arbetar nära varandra och hanterar många ärenden tillsammans. Samverkan i olika beslut fungerar enligt intervjuperson 8 smidigt då alla är angelägna om att den som söker stöd ska bli skyddad och trygg:

I och med att man, det är så många, ofta är det ju så rätt så stressigt i en del sådana lägen med så om det blir så akut så att då en jagar ju reda på kanske dem och

skriver och en fixar bilar, kanske ringer polisen om de behöver vara inblandade. Alltså då, då är det rätt många personer som hjälps åt att jobba i de ärendena då.
(Intervjuperson 8)

En liknande upplevelse delas av intervjuperson 6 som lyfte att chefer och ledning vill förstå och hjälpa till i situationen:

Man kan ha haft någon diskussion kring någon förlängning av något skyddat boende och så, men det har aldrig varit att jag har upplevt att man har ifrågasatt det, utan man kanske vill få förståelse själv. Så att liksom man har bara velat, men förklara så vi förstår eller hur ser situationen ut och av vilken anledning. Ja, det här och det här. Okej, ja men det är liksom, man tycker det är rimligt och så.
(Intervjuperson 6)

Intervjupersonerna 2, 6, 9 och 10 beskrev att de har ett stort stöd, förtroende och tillit från chef och ledning. Enligt intervjuperson 9 används kollegial handledning vilket ger stöd och insyn i olika ärenden. Både intervjupersonerna 8 och 9 menade att kollegor hjälps åt i ärenden och kan täcka upp för varandra vid behov. Intervjuperson 2 berättade om stöttning av en handledare vilket gör att samverkan blir smidig:

Alltså vi har ju en skitbra handledare när det gäller våld och vi har gemensam handledning just för att vi ska kunna samla oss kring de specifika ärenden [...] Eh, och då har vi ett samråd och då pratar vi kring var vi befinner oss, de olika funktionerna och hur vi ska kunna samla oss kring detta. [...] hon lägger sig aldrig i detaljkunskaper i ärendena, utan hon har mer övergripande att har ni tänkt på detta? Skulle ni kunna göra såhär?
(Intervjuperson 2)

I kontrast till detta upplevde intervjuperson 3 den interna samverkan som svår då förtroendet är lågt och chefens bristande intresse kan påverka vilket beslut om stödinsats som tas. Den interna samverkan upplevs som bristfällig eftersom viljan hos socialsekreteraren inte återspeglas i vad ledningen tillåter gällande hjälpinsatser. Även intervjuperson 5 påpekade att viljan och intresset från chef och ledning brister, medan det kollegiala samarbetet fungerar väl då de kan bolla idéer med varandra:

Men jag tycker tyvärr praktiken, att det är liksom. Mina kollegor, vi kan bolla och de är såhär, men bra, bra input, bra, bra, bra, vi kan se det. Men sen när vi tar det ett steg högre. Det är då det fallerar. "Mm, nej, det är inte våld. Erbjud stödsamtal i hemmet." [...] Med kollegor är det bra. Men det finns ju absolut en kunskapsbrist där också. Men ledningen är det ju illa.

(Intervjuperson 5)

6.2.2 Arbetsbelastning

När det gäller arbetsbelastning framhöll både intervjuperson 2 och 7 att den är överkomlig, men att det periodvis varit tyngre när de har varit underbemannade en tid. Intervjuperson 8 menade att de är väl rustade och tror att deras inflöde möjligtvis är lägre än i större städer. Intervjuperson 10 berättade att det kan bildas en kö om det inkommer många ärenden på samma gång, eller om det finns akuta ärenden som behöver prioriteras. Samtidigt framhölls det att stöd alltid erbjuds men att processen kan ta lite längre tid. Intervjuperson 6 uttryckte att ett gott samarbete är viktigt för att underlätta arbetsbelastningen:

Men att, eh, att det har skapat viss frustration i att ha en hög arbetsbelastning för att man, man-Kanske inte hinner göra saker på det sätt som man hade önskat. Eh, men jag har förmånen tycker jag att vara på en bra arbetsplats. Jag har lyhörda chefer som liksom är väldigt, alltså man lyfter. Blir det ett hårt tryck så lyfter jag det och då är man också väldigt hjälpsam med att hitta lösningar på det.

(Intervjuperson 6)

Intervjuperson 3 upplevde att arbetsbelastning och resurser innebär att fysiska uppföljningar med kvinnor kan nedprioriteras och ersättas av digitala träffar:

[...] Jag tycker ofta att det är viktigt att man åker och hälsar på, att man liksom säger hur har du det, vad har du för boende, hur mår du, hur ser det ut, har du gått ner i vikt, bla bla. [...] Alltså man känner sig som deras livlina. De sitter liksom och klamrar sig fast vid en i en bil när man då kör iväg. Och sen så typ kastar man av dem och sen så ska man liksom ha Teams-samtal efter det. Alltså det känns liksom inte riktigt värdigt heller på något sätt.

(Intervjuperson 3)

6.2.3 Resurser

Gällande resurser menade intervjuperson 2 att det största problemet är att de emellanåt har begränsad tillgång till lediga besöksrum. Personen upplevde även att tillståndskravet på skyddade boenden har försvårat placeringar, men framhöll att det aldrig har hindrat att stöd kan ges. Intervjuperson 4 uttryckte också att stöd inte har behövts nekas på grund av arbetsbelastning eller resurser. En begränsad budget har dock emellanåt medfört att intervjupersonen behövt kämpa extra mycket för att stödinsatser ska godkännas. Intervjuperson 7 berättade att nedläggning av ett antal kvinnojourer till viss del har påverkat tillgången till stöd. Intervjupersonen framhöll att det inte är något som påverkar de stödsökande eftersom socialsekreterarna då får hitta vandrарhem eller hotell kortsiktigt i jakten på ett mer långsiktigt skyddat boende. Intervjuperson 6 påpekade att resursbrist inte har märkts av och uttryckte att det är socialsekreterarens uppgift att hitta en boendelösning. Intervjuperson 3 berättade däremot att resursbrist resulterar i att det ofta blir diskussioner med ledningen angående stödinsatser:

De kostar ju jättemycket och det vill man ju helst inte. Så att det, även om man säger att ja, men vi skyddar, men sen är det ju alltid liksom ja, det är ofta en kamp. Hur mycket klädpengar man ska ha, hur mycket försörjningsstöd? Är det rimligt den här?

(Intervjuperson 3)

Ekonomiska aspekter upplevdes enligt intervjuperson 5 påverka ärendehantering. Intervjupersonen menade att de saknar en verktygslåda för våld i nära relation och att varje ärende som kräver skyddat boende innebar att en ny upphandling behövde göras.

6.2.4 Kunskap

Intervjupersonerna 1, 3, 4, 5 och 6 beskrev en kunskapsbrist gällande våld i nära relation ur ett samhällsperspektiv, vilket de upplevde även kunde påverka verksamheten. Intervjuperson 1 ansåg att samhället i stort behöver fokusera på att synliggöra våldsutsatthet och olika våldsformer för att kunna hjälpa fler. Intervjuperson 4 lyfte att det finns kunskapsluckor om olika former av våld, exempelvis stalking, där gränsdragningarna kan vara svåra. Intervjupersonen menade också att yrkesverksamma, särskilt inom sjukvården, inte alltid kopplar exempelvis stressrelaterade symtom till våldsutsatthet. Intervjupersonerna 2, 7 och 9 beskrev att andra myndigheter och

professioner emellanåt saknar tillräcklig förståelse för våld, vilket kan leda till ett förminskande av problematiken eller ett bristfälligt bemötande av våldsutsatta. Intervjuperson 1 påpekade ett varierande intresse för att lära sig mer om våld och att en del kollegor anser att våld i nära relation är läskigt och jobbigt.

Intervjuperson 10 berättade att chefen har god kunskap om våld och har arbetat med våld i nära relation i många år, vilket gör att ämnet upplevs prioriterat. I kontrast till detta uttryckte intervjupersonerna 3 och 5 att det finns en kunskapsbrist hos ledningen. Intervjuperson 3 beskrev en erfarenhet av att chefer ser våld i nära relation som en kärleksrelation och att frågan då nedprioriteras. Liknande upplevelse delades av intervjuperson 5 som menar att kunskap om och arbete med våld inte har integrerats i verksamheten:

Och vi på golvet känner ju bara så vi försöker. [...] "Men vi har ju inte våld är ju liksom uppfattningen." Jo, det har vi nog. Det har vi nog verkligen.
(Intervjuperson 5)

Utbildning framhålls som en central strategi för att öka kunskapen. Intervjuperson 1 beskrev interna utbildningar och workshops, men lyfte samtidigt tidsbrist som ett hinder. Intervjuperson 2 och 7 gav exempel på konkreta utbildningsinsatser, inklusive högskolekurser och digitala utbildningar. Intervjuperson 5 upplevde däremot att ansvaret för att sprida kunskap ofta läggs på enskilda medarbetare snarare än ledningen. Trots att utbildningar redan finns upphandlade är det inget som prioriteras. Enligt intervjuperson 6 var inte kunskapsbrist inom organisationen en problematik men personen menade att ingen kan bli fullärd, och att om mer kunskap införskaffas blir våldet lättare att förhålla sig till.

Intervjuperson 8 framhöll att handläggarens eget intresse och individuella kunskap kan bli styrande när ärenden som rör våld i nära relation ska hanteras. Det lyftes som centralt att förstå normaliseringsprocessens innebörd samt att stöd fortsatt ska erbjudas även när en klient försökt lämna relationen upprepade gånger. Intervjuperson 9 uttryckte att den tunga problematiken som våld i nära relation innebär, medför att socialsekreteraren blir styrd av sitt eget engagemang att hjälpa till för att klara av de utmaningar som finns.

6.3 Socialtjänstlagen (2025:400)

6.3.1 Efter ikraftträdande

Hälften av intervjupersonerna uppgav att de hade fått någon form av utbildning i den nya socialtjänstlagen, medan resterande menade att de inte hade fått någon sådan utbildning. Intervjuperson 7 berättade att det inom kommunen pågår ett kontinuerligt arbete där hela socialförvaltningen löpande får information om den nya lagen. Enligt intervjuperson 10 hade ingen utbildning alls erbjudits. Intervjuperson 4 uppgav att de har fått viss utbildning men att den inte anses som tillräcklig. Vidare framkom även en önskan om ytterligare utbildning från externa aktörer för att få ett bredare perspektiv och nya synsätt på hur lagen kan implementeras.

Det fanns olika uppfattningar om huruvida det har skett några praktiska skillnader och förändringar i socialtjänstens arbetssätt efter lagändringen. Intervjuperson 7 upplevde att det har skett omfattande förändringar som påverkat både den egna arbetssituationen och organisationen i stort. Särskilt lyftes möjligheten att erbjuda stöd utan individuell behovsprövning, vilket har inneburit att samtalsstöd kan ges snabbare och att den administrativa belastningen har minskat. Intervjuperson 5 upplevde ingen tydlig förändring i arbetssättet till följd av den nya socialtjänstlagen men framhöll att biståndslösa stödsamtal är ett nytt inslag. Intervjuperson 9 berättade att införandet av nya SoL inte har inneburit någon större omställning i verksamheten då de har arbetat på ett liknande sätt under många år:

[...] Alltså grejen är den att vi har jobbat länge på det här sättet. Alltså vi, vi har biståndslösa insatser, vi jobbar med informationsinsatser. [...] För många är detta ett nytt sätt att jobba på, men för oss är detta helt självklart. [...] Så därför blir det inte så stora förändringar med oss heller. Sen kommer det säkert komma framöver tänker jag. Kanske kommer jobba mer utåtriktat eller kanske mer uppsökande och sådär. Det kan ju komma.

(Intervjuperson 9)

Både intervjuperson 4 och 6 berättade att deras verksamhet har omorganiserats sedan den nya socialtjänstlagen trädde i kraft. Intervjuperson 4 beskrev att det har inneburit förändringar i arbetssättet främst utifrån att det talas mer om att arbeta förebyggande

och uppsökande. Samtidigt hade inga konkreta förändringar gjorts i rutiner eller riktlinjer för ärenden som rör våld i nära relation, men sådana förändringar förväntas ske framöver. Intervjuperson 6 berättade att verksamheten befinner sig i ett inledande skede av en förändringsprocess där utvecklingsarbetet sker successivt. Samtidigt framhölls det att förändringar tar tid eftersom kommunen är politiskt styrd vilket påverkar beslutsprocesserna. Intervjuperson 3 uttryckte att den nya socialtjänstlagen inte tillämpas i praktiken utan att verksamheten släpar efter i anpassningen, vilket enligt personen är ett återkommande mönster.

6.3.2 Förebyggande arbete

Både intervjuperson 6 och 10 påpekade att den nya socialtjänstlagen har inneburit ett tydligt ökat fokus på förebyggande arbete. Intervjuperson 6 framhöll att detta fokus behöver omsättas i praktiken medan intervjuperson 10 betonade att socialförvaltningen behöver ta fram en tydlig struktur för hur det förebyggande arbetet faktiskt ska utformas. Intervjuperson 1 upplevde att deras verksamhet har börjat arbeta mer förebyggande, exempelvis genom att utveckla samverkan med andra verksamheter i kommunen såsom vårdcentralen och skolan. Intervjuperson 8 beskrev att medvetenheten om våld i nära relation har ökat inom andra enheter i verksamheten. Detta har lett till att fler uppmärksammar tecken på utsatthet och signalerar oro vilket i sin tur medför att enheten för våld i nära relation kommer i kontakt med fler våldsutsatta. Vidare uttryckte intervjuperson 4 att ett förebyggande förhållningssätt och ökad tillgänglighet länge varit en del av deras verksamhet.

I kontrast till detta beskrev intervjuperson 3 att deras verksamhet inte arbetar förebyggande med våld i nära relation och att inga informationsinsatser för att öka socialtjänstens tillgänglighet bedrivs. Intervjupersonen menade att detta kan bero på bristande intresse från ledningen men också på ekonomiska faktorer som gör att det förebyggande arbetet inte prioriteras. Intervjuperson 5 beskrev en liknande problematik där ledningen inte prioriterar eller fokuserar på förebyggande arbete i tillräcklig utsträckning. Det framkom att ledningen inte vill synliggöra på sociala medier eller kommunhemsidan att det finns stöd att få för våld i nära relation, vilket gjorde att intervjupersonen upplever att ämnet tonas ner. Intervjuperson 5 uttryckte även kritik

mot att politikerna i kommunen är restriktiva till att informationsmaterial om socialtjänstens stöd sätts upp på offentliga platser:

Nej, och ännu en gång tror jag liksom att vi hade nog gärna, vi på golvet här. Hade nog gärna liksom drivit på det, men det blir liksom inget gehör. Och det kan vara så att det liksom sitter en person som inte tycker och då blir det inte. Och det är lite knäppt, när man tänker på en arbetsplats. Så nej, men förhoppningsvis så kommer det i gång. Alltså man får ändå vara liksom positiv och försöka fortsätta driva den frågan. Att det här förebyggande arbetet. Det är ju så, det tar lång tid. Lagen har ju inte varit sjösatt så länge.

(Intervjuperson 5)

Intervjuperson 2 beskrev att deras verksamhet arbetar förebyggande och för ökad tillgänglighet genom att sprida information om socialtjänstens stödinsatser via affischer i offentliga miljöer samt på kommunens webbplats. Intervjupersonerna 1, 2, 4 och 8 berättade om att verksamheten prioriterar att hålla föreläsningar om våld i nära relation på skolor, lärcentrum, vårdcentraler och för andra verksamheter. Intervjupersonerna 6, 7, 9 och 10 berättade att de håller föreläsningar men uttryckte samtidigt en önskan om att delta på fler offentliga sammankomster där de kan sprida informationsmaterial och besvara frågor från medborgarna. Samtidigt framhöll intervjuperson 3 att begränsade personalresurser inom enheten gör det svårt att hinna med det förebyggande arbetet i den utsträckning som önskas.

Intervjuperson 4 framhöll att det bör finnas ett bredare perspektiv på våld i nära relation där arbete med den sociala situationen för hela familjen bör inkluderas. Vidare betonades att förebyggande arbete även kan bedrivas i situationer där våld redan förekommer i syfte att förhindra att det eskalerar. En majoritet av intervjupersonerna lyfte att stödinsatser till våldsutövare bör prioriteras för att få våldet att upphöra. Intervjuperson 7 beskrev följande:

Eh, för ska våldet upphöra så någonstans så är det utövarna som måste sluta. Alltså vi kan ju hålla på och skydda och förebygga och så, men det som behöver förändras är ju de som utövar våldet.

(Intervjuperson 7)

7. Analys

I kommande avsnitt analyseras studiens resultat med hjälp av Lipskys (2010) teori om *frontlinjebyråkrater* och med *normmodellen* som analytiskt ramverk, samt tidigare forskning. Analysavsnittet struktureras utifrån resultatets underteman. För att möjliggöra en sammanhållen analys har ett fåtal rubriker slagits samman, då de behandlar närliggande aspekter av det empiriska materialet. Analysavsnittet ligger till grund för besvarandet av studiens frågeställningar.

7.1 Riktlinjer

Utifrån resultatet framkommer det att intervjupersonerna är medvetna om sitt handlingsutrymme och att individuella bedömningar tillmäts stor betydelse i varje enskilt ärende. Detta ligger i linje med Lipsky (2010, s.13, 50) som framhäver att frontlinjebyråkrater har ett handlingsutrymme, och att de inom ramen för myndighetens verksamhet har omfattande möjligheter att ta självständiga beslut. Detta förstärks av tidigare forskning (Ljungwald och Svensson 2007, s. 148), som visar att socialsekreterare har en central roll i beslutsprocessen vilket medför ett konkret tolkningsutrymme i myndighetsutövningen. I denna uppsats kan detta tolkas som att socialsekreterarnas professionella bedömningar blir särskilt avgörande i arbetet med våld i nära relation, då ärendena ofta präglas av komplexitet och situationer där lagstiftning och riktlinjer inte ger entydig vägledning. Detta innebär att stödet till våldsutsatta i praktiken kan påverkas av individuella bedömningar och tolkningar, vilket betyder att handlingsutrymmet både kan skapa möjligheter till individanpassade insatser och samtidigt bidra till variationer i hur stödet utformas.

I hög utsträckning uppfattade intervjupersonerna att riktlinjerna för ärendehantering är tydligt utformade. Intervjuperson 1 framhöll att ärendehantering visserligen kan upplevas som mallstyrd men att riktlinjerna samtidigt är anpassningsbara. Denna iakttagelse är förenlig med Lipskys (2010, s.15) resonemang om att frontlinjebyråkrater besitter ett handlingsutrymme för att möjliggöra ett beaktande av mänskliga faktorer och göra situationsbaserade bedömningar. Det medför att ärendehantering kan anpassas till den enskilda klienten. En liknande ståndpunkt uttrycktes av intervjuperson 2, som betonade förekomsten av ett brett handlingsutrymme samt att den sökande utgör

processens centrala fokus, vilket ytterligare understryker att tillämpningen av riktlinjerna i praktiken präglas av professionella tolkningar. Av tidigare forskning framhålls att standardiserade frågeformulär och arbetssätt kan innebära att kvinnornas individuella behov förbises och att socialsekreterarens möjligheter till egna bedömningar begränsas (Goicolea et al. 2023, s. 476; Brännvall & Ekström 2023, s.450; Skillmark et al. 2019, s.467). I kontrast till detta uppfattas riktlinjerna i denna studie inte som detaljstyrda, utan snarare som vägledande och förenliga med ett relativt stort handlingsutrymme för socialsekreterarna. Detta ligger i linje med Bäckström Olofsson et al. (2025, s.629–630) som menade att de riktlinjer som finns behöver ge socialarbetaren utrymme att anpassa arbetssättet och göra bedömningar i varje enskilt fall. Resultatet kan därmed tolkas som att standardisering inte nödvändigtvis upplevs som en begränsning av handlingsutrymmet, utan även kan fungera som ett stöd i arbetet så länge riktlinjerna lämnar utrymme för individuella bedömningar.

Intervjuperson 5 framhöll att det saknas tydlighet om vilka riktlinjer som ska följas i ärenden som rör våld i nära relation inom verksamheten, vilket upplevdes skapa en osäkerhet i hanteringen av ärenden. Detta kan förstås i relation till Lipsky (2010, s. 83), som beskriver hur frontlinjebyråkrater utvecklar arbetsrutiner för att skapa förutsägbarhet och tydlighet i arbetet med komplexa ärenden. När rutiner eller riktlinjer uppfattas som otydliga riskerar det i stället att försvåra socialsekreterarnas möjligheter att fatta välgrundade beslut. Liknande problematik har även identifierats i tidigare forskning, där bristande vägledning i ärenden om våld i nära relation framhålls som en utmaning (Skillmark et al. 2019, s. 467). Genom normmodellen (Hydén 2002, s. 287–288) kan detta vidare förstås som att administrativa och organisatoriska strukturer, såsom tydliga riktlinjer och etablerade arbetssätt, utgör centrala förutsättningar för att en arbetsrutin ska kunna etableras som norm. Resultatet indikerar därmed att otydliga riktlinjer inte enbart skapar osäkerhet i det praktiska arbetet, utan även kan begränsa socialsekreterarnas möjligheter att använda sitt handlingsutrymme på ett konsekvent och rättssäkert sätt.

7.2 Beslut om stöd

Delegationsordningens utformning vid beslut om stödinsatser varierade mellan kommunerna. Intervjuperson 2 berättade att socialsekreterarna har egen delegation att

avgöra vilka stödinsatser som ska erbjudas i varje enskilt ärende. Detta innebär att arbetet i låg grad präglas av övervakning, vilket i sin tur ger ett stort handlingsutrymme (Lipsky 2010, s.50). Ett sådant organisatoriskt upplägg kan antas stärka socialsekreterarnas möjligheter att göra individuella och situationsanpassade bedömningar utifrån klientens behov. I kontrast till detta beskrev intervjupersonerna 3 och 5 att enhetschefen i regel behöver involveras i beslutsprocessen av stödinsatser. Detta upplevdes som en begränsning av möjligheten att fatta självständiga beslut och att fullt ut använda sitt handlingsutrymme. Tidigare forskning belyser att organisatoriska ramverk inom verksamheten innebär att en del beslut kräver godkännande, vilket medför att cheferna kan påverka socialsekreterarens handlingsutrymme. Vidare framhålls att brister i samarbetet mellan chefer och socialsekreterare riskerar att påverka detta handlingsutrymme negativt (Ulmestig 2020, s.149; Skillmark et al. 2019, s.466; Ekström 2017, s.26). Resultatet kan därmed tolkas som att graden av organisatorisk styrning påverkar hur mycket utrymme socialsekreterare upplever sig ha i sitt arbete eftersom beslutsfattandet måste ske inom de ramar som fastställs av myndigheten (Lipsky 2010, s.13).

Det framkommer av tidigare forskning att ett antal socialarbetare uppställer krav på att kvinnan ska vara beredd att lämna den våldsamma relationen för att beviljas stöd, vilket delvis kan förklaras av en ovilja att avsätta resurser till dessa ärenden (Ekström 2017, s.25; Ulmestig 2020, s.151). Resultatet i denna studie belyser dock en mer komplex verklighet. Samtliga intervjupersoner beskrev att inget sådant krav för att få beviljat stöd existerar utan att det finns en målsättning att alla som söker stöd ska få det, oavsett relationsstatus. Samtidigt framkommer det att organisatoriska villkor kan påverka vilka insatser som faktiskt blir möjliga att genomföra i praktiken. Intervjupersonerna 3 och 7 upplevde att det kan vara svårare att motivera beslut om mer omfattande stödinsatser för en chef när kvinnan har försökt lämna relationen vid upprepade tillfällen. Detta innebar att även när socialsekreterarna bedömde att insatserna var nödvändiga, fick det inte alltid gehör i beslutsprocessen. Utifrån normmodellen (Hydén 2002, s.286–287; Hydén 2022, s.11) kan det tolkas som att socialsekreterarnas vilja att etablera en norm om att kvinnor alltid ska få stöd, oavsett hur många gånger de försökt lämna relationen, inte nödvändigtvis får genomslag i praktiken. Det innebär att även om viljan att ge stöd

finns, kan ekonomiska, administrativa och organisatoriska strukturer begränsa möjligheterna att omsätta denna ambition i konkreta insatser.

7.3 Samverkan

Majoriteten av intervjupersonerna upplevde att den interna samverkan fungerar väl och beskriver kollegialt stöd samt nära samarbete som centrala strategier för att hantera arbetets komplexitet. Flera socialsekreterare lyfte att de samarbetar i ärenden genom att dela information och diskutera lämpliga insatser. I linje med Lipskys (2010, s.15) resonemang om frontlinjebyråkrater betonas det att deras arbete ofta är så komplext att det inte kan standardiseras, vilket innebär att professionellt omdöme och kollegialt stöd blir nödvändiga inslag i praktiken. Detta blir särskilt tydligt i intervjuperson 8:s beskrivning av hur flera kollegor snabbt mobiliseras vid akuta ärenden och gemensamt hanterar situationen. Även intervjuperson 2 berättade om en gemensam handledning där handledarens fokus ligger på att övergripande samla aktörerna snarare än att detaljstyra ärendet. En sådan arbetsform illustrerar hur frontlinjebyråkrater utvecklar strategier för att hantera komplexa situationer under tidspress och med begränsad information (Lipsky 2010, s. 29–30, 83). De beskrivna samsarbetsformerna kan därmed förstås som informella strukturer som stödjer beslutsfattandet i praktiken, särskilt i situationer som kräver snabba bedömningar. Det knyter även an med tidigare forskning som visar att beslutsfattandet påverkas av hur väl samarbetet mellan avdelningar fungerar samt hur arbetssätten är strukturerade (Kjellberg 2024, s.357; Ekström 2018, s.67–68).

Utifrån resultatet framkommer det att chefer och ledning både kan fungera som ett stöd och en begränsning, vilket även tidigare forskning framhåller kan påverka om en socialarbetare kan använda hela sitt handlingsutrymme (Ulmestig 2020, s.149–150). Enligt Lipsky (2010, s.50) kännetecknas frontlinjebyråkraternas arbete av relativt låg grad av direkt styrning, vilket skapar utrymme för professionella bedömningar i det dagliga arbetet. Samtidigt visar resultatet att detta utrymme i praktiken är villkorat av inflytandet ledningen har i verksamheten. När ledningen upplevs som stödjande tyder resultaten på att handlingsutrymmet kan förstärkas, eftersom socialsekreterarna i högre grad ges förtroende att fatta självständiga beslut. Detta framhölls även av intervjuperson 2, medan intervjuperson 3 och 5 hade en annan upplevelse. De beskrev att ledningens bristande intresse och låga förtroende kunde påverka samverkan negativt. Det skulle i

sin tur kunna förstås som en begränsning av handlingsutrymmet, då möjligheterna att agera utifrån individuella bedömningar reduceras på grund av organisatoriska krav. Även tidigare forskning visar att organisatoriskt inflytande och mer strikt styrning kan inskränka socialarbetares handlingsutrymme (Brännvall & Ekström 2023, s. 450; Skillmark et al. 2019, s. 467; Ekström 2017, s.26). I linje med Lipsky (2010, s.44–45) framträder därmed en kontinuerlig spänning mellan de individuella behov och organisatoriska krav som frontlinjebyråkrater möter. Sammantaget indikerar resultatet att socialsekreterarnas handlingsutrymme i arbetet med att tillgodose klienters behov i hög grad påverkas av ledningens prioriteringar och organisatoriska förutsättningar.

7.4 Arbetsbelastning, resurser & kunskap

Flera intervjupersoner beskrev arbetsbelastningen som överlag hanterbar, men samtidigt varierande beroende på bemanning och inflöde av ärenden. Intervjupersonerna 2 och 7 upplevde den som överkomlig, men lyfte att den ökar vid personalbrist, vilket kan kopplas till Lipskys (2010, s. 44–45) resonemang om hur resurstillgång påverkar arbetsvillkor. Samtidigt framhöll intervjuperson 6 att resursbrist sällan utgör ett avgörande hinder, då alternativa lösningar ofta kan identifieras. En liknande flexibilitet beskrevs av intervjuperson 7 som trots minskad tillgång till externa stödinsatser, efter nedläggningar av kvinnojourer, använde andra boendelösningar såsom hotell eller vandrarhem. Detta kan tolkas som att handlingsutrymmet används flexibelt för att hantera strukturella begränsningar. Samtidigt framträder en mer nyanserad bild där förutsättningarna varierar mellan verksamheterna. Intervjuperson 8 beskrev exempelvis en situation med relativt goda resurser och ett lägre inflöde av ärenden jämfört med större städer, vilket minskar arbetsbelastningen. I kontrast lyfte intervjuperson 10 hur arbetet periodvis präglas av hög intensitet, särskilt vid många inkommande eller akuta ärenden. Detta speglar Lipskys (2010, s. 29–30) betoning av arbetets oförutsägbarhet och de krav på snabba beslut som ofta behöver fattas utan fullständig information. Vid hög arbetsbelastning kan även arbetssätten behöva anpassas. Intervjuperson 3 beskrev hur fysiska uppföljningar ibland ersätts av digitala möten, vilket illustrerar hur tids- och resursbrist kan påverka både arbetets kvalitet och utrymmet för individuellt anpassade insatser (Lipsky 2010, s. 27, 29–30, 45). Sammantaget visar resultaten, i linje med tidigare forskning, att socialsekreterarens handlingsutrymme i hög grad formas av organisatoriska villkor såsom resurser,

arbetsbelastning och tillgänglig tid (Ulmestig 2020, s. 150; Ekström 2017, s. 25; Kjellberg 2024, s. 351).

Intervjupersonerna 1, 3, 4, 5 och 6 beskrev en generell samhällelig kunskapsbrist om våld i nära relation. Intervjuperson 4 lyfte även mer specifika kunskapsluckor inom professioner, exempelvis om stalking eller sambandet mellan stressrelaterade symtom och våldsutsatthet. Utifrån normmodellen kan den identifierade kunskapsbristen hos såväl ledningen som samhället i stort analyseras som en obalans mellan kunskap, vilja och systemvillkor. Det påverkar hur normerna gällande arbetet med våld i nära relation formas och får genomslag i verksamheten (Hydén 2002, s.280–281). Kunskap framträder därmed som både socialt och organisatoriskt betingad, vilket påverkar hur socialsekreterarna kan använda sitt handlingsutrymme. Resultatet visade på att i verksamheter där chefer besitter erfarenhet och kunskap prioriteras frågan i högre grad, medan bristande kunskap i ledningen leder till att våld osynliggörs eller missförstås. Det tyder på att den kognitiva förståelsen av våld och dess konsekvenser är begränsad, vilket enligt normmodellen försvårar normbildning (Hydén 2002, s.280, 285). Detta ligger i linje med tidigare forskning som visar att organisatoriska faktorer, såsom chefer och kollegor, kan påverka i vilken utsträckning socialsekreterare kan använda sitt handlingsutrymme (Ulmestig 2020, s.149–150). Kunskapens koppling till både vilja och systemvillkor blir tydlig genom att där kunskap saknas, försvagas även drivkraften och de strukturella satsningarna.

Flera intervjupersoner uppger att utbildningar för kompetensutveckling visserligen finns tillgängliga, men att socialsekreterarna inte alltid ges möjlighet att ta del av dem på grund av tidsbrist, konkurrerande prioriteringar och otydlig ansvarsfördelning. Detta indikerar att tillgång till kunskap i praktiken inte enbart handlar om förekomst av utbildningsinsatser, utan även i hög grad om organisatoriska villkor som påverkar möjligheten att delta i dem. I enlighet med normmodellen (Hydén 2002, s.283–284, 287) kan detta förstås som att systemvillkoren, såsom organisatoriska och ekonomiska ramar, begränsar vad som är möjligt att genomföra i praktiken. Vidare kan det antas att när ansvar om kunskapsspridning läggs på enskilda medarbetare i stället för ledningen, kan det tolkas som en indikation på svagare organisatorisk struktur. Det försvårar

etableringen av en gemensam norm i verksamheten eftersom systemet inte möjliggör att kunskap och vilja omsätts i praktik (Hydén 2002, s.287–288).

Enligt intervjuperson 1 fanns det en skillnad mellan kollegors intresse för våld i nära relation eftersom enstaka personer uppfattade våld som obehagligt. Vidare uttryckte intervjupersonerna 8 och 9 att socialsekreterarens eget intresse och engagemang påverkar hur handlingsutrymmet används. Resultatet indikerar därmed en varierande grad av vilja och engagemang, både mellan individer och inom verksamhetens olika nivåer. I relation till normmodellen kan detta förstås som att individens vilja utgör en central komponent i hur handlingsutrymmet omsätts i praktiken, och att denna vilja kan variera beroende på organisatoriska ramar och möjligheter (Hydén 2002, s. 286; Hydén 2022, s.11). Det synliggör hur värderingar och känslomässiga reaktioner påverkar motivationen att agera samt att personliga attityder påverkar hur och i vilken uträkning våld uppmärksammas. I linje med Lipsky (2010, s.13) kan detta även förstås som att handlingsutrymmet i praktiken fylls med innehåll utifrån den enskilda socialsekreterarens tolkningar och prioriteringar. Detta förstärks av Ekström (2017, s.23), som lyfter att det stöd som erbjuds inte är fullt ut reglerat i lagtext, vilket ytterligare innebär att socialsekreterarens egen vilja får betydelse för vilka insatser som faktiskt ges.

7.5 Förebyggande arbete

I Prop. 2024/25:89 (s.1) föreslås en omställning till en mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst. Propositionen framhåller särskilt betydelsen av ett utökat uppsökande arbete, där socialtjänsten aktivt sprider information om sin verksamhet samt tillgängliga stödinsatser (ibid. s.256–257). Intervjupersonerna 1, 6, 8 och 10 upplevde att fokuset på förebyggande arbete har ökat i samband med att nya SoL trädde i kraft. Detta står i kontrast till intervjupersonerna 3 och 5 som menade att ledningen varken före eller efter lagändringen har prioriterat förebyggande arbete. Denna variation indikerar att lagstiftningens intentioner inte nödvändigtvis omsätts enhetligt i organisatorisk praktik, utan att implementeringen påverkas av kommunala prioriteringar. Skillnaderna mellan intervjupersonerna kan förstås i ljuset av Lipskys (2010, s.40–41) beskrivning av motstridiga mål och organisatoriska begränsningar inom offentliga verksamheter, där politisk vilja behöver hanteras inom ramarna för verksamhetens prioriteringar och lokala tolkningar. Samtidigt visar resultatet att en

majoritet av intervjupersonerna bedriver förebyggande arbete genom att föreläsa för andra verksamheter och sprida information om socialtjänsten till allmänheten. Detta tyder på att det förebyggande uppdraget i viss mån operationaliseras genom socialsekreterarnas handlingsutrymme, men att det även i hög grad formas av organisatoriska prioriteringar och hur dessa omsätts inom verksamheten.

Genom den nya socialtjänstlagen (2025:400) uttrycks en tydlig politisk vilja att stärka det förebyggande arbetet, men denna målsättning behöver nödvändigtvis inte överensstämma med verksamheternas interna prioriteringar. Flera intervjupersoner berättade att olika enheter inom socialtjänsten ska ställa rutinmässiga frågor om våldsutsatthet, men att det samtidigt råder osäkerhet om i vilken utsträckning detta genomförs i det dagliga arbetet. Tidigare forskning belyser dock att flera socialarbetare hade tillgång till riktlinjer för att fråga samtliga klienter om våldsutsatthet, men ändå var den praktiska tillämpningen låg (Lundberg och Bergmark 2021, s. 197). Samtidigt fanns det fler socialarbetare som rutinmässigt ställde dessa frågor när verksamheten tydligt hade integrerat frågor om våld i sina ordinarie arbetsrutiner (Bäckström Olofsson et al. 2025, s.628; Olsson, Larsson & Susanne 2024, s.713). Detta kan tolkas som att förekomsten av riktlinjer i sig inte är tillräcklig för att förändra det praktiska arbetet, utan att organisatoriska förutsättningar och prioriteringar har stor betydelse för hur arbetssätten faktiskt implementeras. I enlighet med Lipsky (2010, s. 44–45) kan faktorer som resurs- och kunskapsbrist innebära att verksamheten saknar förutsättningarna att prioritera eller realisera förebyggande mål, särskilt när de ställs mot mer akuta ärenden i det dagliga arbetet.

För att ytterligare förstå variationerna i prioriteringen av förebyggande arbete inom verksamheterna kan normmodellen (Hydén 2002) tillämpas. Enligt modellen samverkar och påverkar kunskap, systemvillkor och vilja varandra ömsesidigt och en norm kan endast etableras när samtliga komponenter är i balans (ibid. s.287–288). I intervjuerna framkom exempel på varierande kunskapsnivåer om våld i nära relation samt vad förebyggande arbete kan innebära, vilket kan påverka i vilken utsträckning sådana insatser prioriteras. Vidare framstår systemrelaterade faktorer, såsom ekonomiska och administrativa krav samt begränsade personalresurser, som centrala villkor som styr möjligheten att genomföra förebyggande arbete i praktiken. Detta leder i flera fall till att

förebyggande insatser nedprioriteras till förmån för mer akuta arbetsuppgifter. Slutligen framträder även en varierande grad av vilja att prioritera förebyggande arbete, särskilt på ledningsnivå. En majoritet av intervjupersonerna beskrev en uttalad vilja inom hela verksamheten att arbeta preventivt med våld i nära relation, både genom föreläsningar och informationsblad. Samtidigt framhöll intervjupersonerna 3 och 5 hur ledning och politikerna inom kommunen inte aktivt prioriterar eller främjar informationsspridning om socialtjänstens arbete med våld i nära relation. Sammantaget indikerar detta att förutsättningarna för att etablera en gemensam norm för förebyggande arbete varierar, och att denna process kan försvåras när centrala komponenter i normmodellen inte samspelar i tillräcklig utsträckning i verksamheten.

8. Diskussion och slutsats

I detta avsnitt presenteras en avslutande diskussion, studiens slutsatser samt förslag på framtida forskning. Studien avsåg att undersöka socialsekreterares upplevelser av sitt handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relation, kopplat till den nya socialtjänstlagens ökade fokus på förebyggande arbete. Avsikten är att uppsatsens frågeställningar besvaras.

8.1 "Hur uppfattar socialsekreterare sitt faktiska handlingsutrymme i ärenden om våld i nära relation?"

Resultatet belyser socialsekreterares handlingsutrymme och möjligheten till individuella bedömningar. Det råder en relativ samstämmighet om att riktlinjerna, tillsammans med SoL, utgör ett övergripande ramverk snarare än en detaljstyrd struktur. I denna studie framkommer det att flera intervjupersoner upplever ledningens roll i beslutsprocesser som stödjande medan andra beskriver den som en begränsning. Frontlinjebyråkraternas arbete präglas ofta av ett begränsat inslag av styrning och övervakning, vilket utgör en central förutsättning för att de ska kunna använda sitt handlingsutrymme i praktiken (Lipsky 2010, s.50). Socialsekreterares handlingsutrymme framstår därmed inte enbart som en formell möjlighet, utan snarare villkorat av hur samverkan mellan organisatoriska nivåer fungerar i praktiken. När cheferna behöver godkänna beslut om stödinsatser samtidigt som deras kunskap om våld i nära relation är begränsad, kan detta innebära en betydande utmaning i socialsekreterarens arbete. Majoriteten av

intervjupersonerna betonar dock den interna samverkan, såväl mellan kollegor som ledningen, som en central resurs i arbetet. En fungerande samverkan möjliggör för diskussion, reflektion och alternativa perspektiv i komplexa ärenden, vilket i sin tur kan bidra till mer välgrundade bedömningar. I enlighet med Lipsky (2010, s.83) kan denna form av samarbete förstås som en informell strategi för att hantera den komplexitet som präglar frontlinjebyråkraters arbete. Därmed framträder samverkan inte enbart som ett organisatoriskt stöd, utan även som en praktisk mekanism genom vilket handlingsutrymmet kan förstärkas.

Utifrån resultatet går det att identifiera ytterligare faktorer som kan påverka hur socialsekreterarna uppfattar sitt handlingsutrymme. Socialstyrelsen (2023, s.127) framhäver kunskap som en central faktor i arbetet med våld. Lipsky (2010, s.44–45) lyfter att kunskapsbrist och resursbegränsningar kan skapa spänningar mellan organisationen och klientbemötande. I intervjumaterialet framkommer variationer i både kunskap och vilja att arbeta med våld i nära relation mellan socialsekreterarna. Därtill beskrivs resursbrister och hög arbetsbelastning som faktorer som i viss utsträckning påverkar prioriteringar och handläggning i det dagliga arbetet. Sammantaget indikerar detta att handlingsutrymmet inte enbart formas av formella riktlinjer, utan även av de praktiska förutsättningar som finns i verksamheten. I de fall där någon komponent brister, exempelvis ledningens kunskap eller organisatoriska resurser, riskerar den gemensamma normen att identifiera och arbeta med våld i nära relation att försvagas (Hydén 2002, s. 287–288). Detta kan i sin tur bidra till att socialsekreterarnas upplevelse av handlingsutrymme varierar beroende på organisatorisk kontext.

För att besvara den första frågeställningen har studien tydligt synliggjort att socialsekreterare uppfattar att de har ett betydande handlingsutrymme i ärenden om våld i nära relation. Detta innebär att socialsekreterarna, inom ramen för SoL och verksamheternas interna riktlinjer, i hög grad ges möjlighet att göra individuella och situationsanpassade bedömningar utifrån sitt handlingsutrymme. Däremot framträder det att kunskap, resurser, arbetsbelastning och intern samverkan utgör centrala faktorer som påverkar socialsekreterarnas handlingsutrymme. Beroende på hur dessa organisatoriska förutsättningar fungerar i praktiken kan de antingen stärka möjligheten

till individuella bedömningar eller begränsa att socialsekreterare kan använda sitt handlingsutrymme fullt ut.

8.2 "Hur utformas socialtjänstens förebyggande arbete mot våld i nära relation av organisatoriska prioriteringar och förutsättningar?"

Regeringen uttrycker i Prop. 2024/25:89 en tydlig politisk vilja att stärka det förebyggande arbetet inom socialtjänstens verksamhet. Resultatet indikerar dock att prioriteringen av förebyggande arbete skiljer sig åt mellan kommunerna i studien. Flera intervjupersoner berättade att det förebyggande arbetet har ökat efter lagändringen, medan andra menade att arbetssättet redan varit en integrerad del av verksamheten. Samtidigt framkom det att ett fåtal verksamheter saknar tydligt stöd från ledningen för att prioritera förebyggande insatser. Detta kan tolkas som att genomslaget för politiska intentioner i praktiken är beroende av hur ledningen väljer att omsätta dessa övergripande mål inom den egna organisationen. I relation till normmodellen (Hydén 2002, s.287–288) blir detta särskilt relevant då modellen betonar att etableringen av en norm förutsätter samspel mellan vilja, kunskap samt systemvillkor. Även om det finns en politisk vilja att stärka det förebyggande arbetet visar resultatet att denna ambition riskerar att försvagas när viljan varierar mellan kommuner, ledning och personal. Vidare kan faktorer som resursbrist eller hög arbetsbelastning bidra till att det förebyggande arbetet nedprioriteras. Detta kan förstås som att viljekomponenten i sig inte är tillräcklig för att etablera en norm om förebyggande arbete. För att arbetssättet ska kunna institutionaliseras krävs även att systemvillkoren stödjer genomförandet.

Utifrån vår förståelsehorisont kan resultatet antyda på att kunskapen om vad förebyggande arbete faktiskt innebär varierar mellan kommunerna. Detta kan, i enlighet med normmodellen (Hydén 2002, s.280, 285), förstås som både en faktor som påverkar och påverkas av viljan samt de organisatoriska förutsättningarna inom verksamheten. Socialstyrelsen (2023, s.90) framhåller att socialtjänstens rutin att ställa frågor om våldsutsatthet, även när våld inte är den uttalade orsaken till kontakten, utgör en viktig del i att synliggöra våld i samhället. Dessutom beskriver Socialstyrelsen (2023, s.70; 2025, s.4) att arbete med redan identifierat våld för att motverka eskalering eller återupprepning, samt insatser riktade mot våldsutövare, kan förstås som former av förebyggande arbete. Resultatet indikerar dock att dessa arbetssätt inte framträder som

en tydlig integrerad del av verksamheternas förståelse av förebyggande arbete. Förebyggande insatser tycks i större utsträckning associeras med utåtriktade aktiviteter, såsom informationsspridning och föreläsningar, snarare än till det vardagliga klientarbetet. Detta kan indikera att det finns en begränsad eller snäv definition av vad förebyggande arbete innebär, vilket i sin tur kan påverka hur arbetet utformas och prioriteras i praktiken.

För att besvara den andra frågeställningen framträder det särskilt att implementeringen av förebyggande arbete inte enbart är beroende av lagstiftningen och politiska reformer, utan i hög grad även av organisatoriska prioriteringar och förutsättningar. Trots en uttalad vilja på såväl politisk nivå som hos socialsekreterare att stärka det förebyggande arbetet, kan administrativa och ekonomiska villkor begränsa möjligheterna att omsätta dessa intentioner i praktiken. De framträdande påverkansfaktorerna som identifierats är hög arbetsbelastning, varierande kunskapsnivå samt motstånd från ledningen. Sammantaget indikerar detta att implementeringen av förebyggande arbete påverkas av ett komplext samspel mellan individuella och organisatoriska villkor. Det är dock viktigt att beakta att den nya socialtjänstlagen trädde i kraft för mindre än ett år sedan. Detta innebär att det är svårt att dra långtgående slutsatser om socialtjänstens förebyggande arbete och vilka organisatoriska faktorer som påverkar det. Verksamheterna kan möjligtvis fortfarande befinna sig i en implementeringsfas där lagens intentioner ännu inte fullt ut kunnat omsättas i praktiken. I det fortsatta arbetet med att främja ett förebyggande arbete mot våld i nära relation bör föreläsningar och informationsspridning prioriteras. Samtidigt bör rutinmässiga frågor om våldsutsatthet integreras i samtliga enheters arbetsrutiner inom socialtjänsten som en preventiv insats. Därtill behöver stödinsatser och förebyggande arbete riktat till våldsutövare utgöra en lika självklar del av verksamheten som insatser för våldsutsatta. För att möjliggöra ett ökat förebyggande arbete krävs därmed en fördjupad förståelse av olika former av preventiva insatser samt en starkare organisatorisk vilja att prioritera det i praktiken.

8.3 Framtida forskning

För framtida studier på området finns ett behov av att i ett senare skede undersöka vilka effekter den nya socialtjänstlagen har fått eftersom det är för tidigt att dra slutsatser om det i nuläget. Det finns då även möjlighet att genomföra en longitudinell studie som kan

följa implementeringen av den nya socialtjänstlagen över tid för att analysera det förebyggande arbetet, samt hur socialsekreterares handlingsutrymme påverkas när lagen blir mer etablerad i praktiken. Det skulle även kunna inkludera en bredare jämförelse mellan olika kommuner för att undersöka hur faktorer som resurser, ledning, kommunstorlek och lokala riktlinjer påverkar socialsekreterarnas möjligheter att arbeta förebyggande. Det hade kunnat resultera i en indikation på vilken form av preventivt arbete som kan möjliggöra att våld i nära relation och kvinnors utsatthet minskar.

Referenslista

Litteratur

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber.

Hart, C. (2018). *Doing a literature review: releasing the research imagination*. Andra upplagan. Los Angeles: Sage Publications.

Hydén, H. (2002). *Normvetenskap*. Lund: Sociologiska institutionen, Univ.

Hydén, H. (2022). *Sociology of Law as the Science of Norms*. New York: Routledge.

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy: The Dilemmas of the Individual in Public Service*. Trettionde upplagan. New York: Russell Sage Foundation.

Sonander, A. (2008). *Att arbeta med barn som brottsoffer: En rättssociologisk studie*. Lund: Media-Tryck Sociologen.

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2021). *Handlingsutrymme: Utmaningar i socialt arbete*. Andra upplagan. Stockholm: Natur & Kultur.

Elektroniska källor

Aftonbladet. (2022). Socialstyrelsen: Skyddsnätet brister. *Aftonbladet*, 31 januari.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/V9Xb5W/socialstyrelsen-skyddsnatet-brister>

Centrum mot våld (u.å). *Olika typer av våld*. <https://centrummotvald.se/om-vald/olika-typer-av-vald/> [2026-05-15]

Ericson, P. (2025). Klara, 30: "Första gången var det örfilar – nästa gång ströp han mig". *Aftonbladet*, 28 december. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Ar2Amj/klara-levde-i-skrack-for-sin-sambo-trodde-han-skulle-doda-mig>

Frenzel, A. (2024). *Brott i nära relation: Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden* (Rapport 2024:4). Brottsförebyggande rådet. https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relation.pdf

Klang.ai (u.å.a). *Om oss*. <https://klang.ai/sv/about/> [2026-05-05]

Klang.ai (u.å.b). *Säkerhet*. <https://klang.ai/sv/security/> [2026-05-05]

Nordevik, A. (2026). Larmet om våldet: "Gör alldeles för lite." *Svenska Dagbladet*, 29 januari. <https://www.svd.se/a/QJx9G4/socialstyrelsen-barn-och-kvinnor-skyddas-inte>

Socialstyrelsen (2023). *Våld i nära relation: Handbok för socialtjänsten, hälso-och sjukvården och tandvården*. <https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/bb05e4b5d0f44f109aad76fd041308e0/2023-6-8592.pdf>

Socialstyrelsen (2025). *En ny socialtjänstlag: Meddelandeblad*. <https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/95722f9654f4472c9247e17c482f4456/2025-4-9526.pdf>

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Vetenskapliga artiklar

Brännvall, M. & Ekström, V. (2023). Att arbeta i "möjlighetsfönstret" – polis och socialtjänst i samverkan vid akuta ärenden av våld i familjer med barn. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 30(1), s.435–455. doi:10.3384/SVT.2023.30.1.4274

Bäckström Olofsson, H., Carbin, M., Goicolea, I., Lauri, M. & Linander, I. (2025). Negotiating Standardized Approaches to IPV Detection in Social Services? Previous Experiences, Degendering, and Mandatory Reporting. *Affilia: Feminist Inquiry in Social Work*, 40(4), s. 623–638. doi:10.1177/08861099251340674

Ekström, V. (2017). Negotiating and justifying social services' support for female victims of domestic violence. *Nordic Social Work Research*, 7(1), s. 18-29. doi:10.1080/2156857X.2016.1203813

Ekström, V. (2018). Carriers of the troublesome violence – the social services' support for female victims of domestic violence. *European Journal of Social Work*, 21(1), s. 61–73. doi:10.1080/13691457.2016.1255930

Goicolea, I., Bäckström, H., Lauri, M., Carbin, M. & Linander, I. (2023). Daring to ask about violence? A critical examination of social services' policies on asking about gender-based violence. *Journal of Gender-Based Violence*, 7(3), s. 467-482. doi:10.1332/239868021X16903817520612

Kjellberg, J. (2024). Swedish social workers' support to female survivors breaking free from male intimate partner violence. *Nordic Social Work Research*, 14(3), s. 346–359. doi:10.1080/2156857X.2023.2297987

Ljungwald, C. & Svensson, K. (2007). Crime Victims and the Social Services. Social Workers' Viewpoint: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention*, 8(2), s. 138–156. doi:10.1080/14043850701706911

Lundberg, L. & Bergmark, Å. (2021). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*, 24(2), s. 189–200. doi:10.1080/13691457.2018.1540970

Olsson, H., Larsson, A.-K.L. & Susanne, J.M. (2024). Social Workers' Experiences of Working with Partner Violence. *British Journal of Social Work*, 54(2), s. 704–722. doi:10.1093/bjsw/bcad240

Skillmark, M., Agevall Gross, L., Kjellgren, C. & Denvall, V. (2019). The pursuit of standardization in domestic violence social work: A multiple case study of how the idea of using risk assessment tools is manifested and processed in the Swedish social services. *Qualitative Social Work*, 18(3), s. 458–474. doi:10.1177/1473325017739461

Ulmestig, R. (2020). Two sides of the coin – Domestic violence survivors' expectations of financial support and social workers' expectations of survivors within the social assistance system. *Nordic Social Work Research*, 10(2), s. 144–157. doi:10.1080/2156857X.2018.1531779

Urinboyev, R., Wickenberg, P. & Leo, U. (2016). Child Rights, Classroom and School Management: A Systematic Literature Review. *International Journal of Children's Right*. 24 (2016), s. 522-547. doi:10.1163/15718182-02403002

Offentliga tryck

Författningar

SFS 2025:400. *Socialtjänstlag*.

Propositioner

Prop. 2024/25:89 *En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*.

Bilagor

Bilaga 1 - Sökord engelska

Block	Sökord
Block 1	"Violence against women" OR "intimate partner violence" OR "domestic violence" OR "Gender based violence" OR "battered women" OR "abused women"
Block 2	"Social worker" OR "Social service worker" OR "Welfare worker" OR "Social services" OR "Welfare services"
Block 3	"Discretion" OR "adjudication" OR "judicial discretion" OR "street level bureaucracy" OR "Professional discretion" OR "Legal implementation"
Block 4	"Access to service" OR "Support service" OR "Service accessibility"
Block 5	swed*

Bilaga 2 - Inkluderings- och exkluderingskriterier

Inkluderingskriterier	Exkluderingskriterier
Enbart vetenskapliga artiklar som är peer-reviewed	Böcker, webbsidor, kapitel i böcker, opublicerade artiklar m.m
Enbart artiklar publicerade på engelska eller svenska	Artiklar publicerade på andra språk än engelska och svenska
Artiklar publicerade mellan 2000–2026	Artiklar publicerade före 2000
Artiklar med fokus på kvinnor som blivit utsatta för våld i nära relation, alternativt med fokus på socialtjänstarens handlingsutrymme och deras möjlighet att ge stöd till utsatta kvinnor	Exkludering av män som blir utsatta i en relation eller samkönade relationer. Även exkludering av publikationer som primärt fokuserar på polisens eller frivilliga organisationers arbete med våld i nära relation.
Artiklar som utgår från en svensk kontext	Artiklar som inte har ett svenskt

	perspektiv
Enbart artiklar som inkluderar sökorden i abstract	Artiklar som inte inkluderar sökorden i abstract

Bilaga 3 - Sökschema engelska

Datum vid sökningen	Sökkombinationer	Antal tillgängliga artiklar	Antal utvalda artiklar
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B2	1410	5
27/3-26 (Ebscohost)	B1, B2 och B3	8	3 (1 var redan utvald)
27/3-26 (Ebscohost)	B1, B2 och B4	2	0
27/3-26 (Ebscohost)	B1, B2, B3 och B4	0	0
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B4	142	4
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B3	291	3 (1 redan utvald)
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B3 och B4	0	0
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B2 och B5	59	7 (2 redan utvalda)
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B3 och B5	0	0
27/3-26 (Ebscohost)	B1 och B4 och B5	3	0
4/4-26 (Finn)	B1, B2 och B5	169	2

Bilaga 4 - Deskriptiv analys

Titel, författare, publiceringsår och land	Syfte	Undersökningsmetod	Huvudsakligt resultat	Tema
“Att arbeta i ”möjlighetsfönstret” – polis och socialtjänst i samverkan vid akuta ärenden av våld i familjer med barn.” Av: Brännvall, M. & Ekström, V. År 2023 Sverige	Syftet är att undersöka samverkan mellan poliser och socialarbetare samt hur deras handlingsutrymme påverkas av islandsmodellen.	Semistrukturerade intervjuer med åtta poliser och åtta socialarbetare som var aktiva i islandsprojektet	Det är viktigt för både poliser och socialarbetare att ge stöd tidigt i processen. Det är viktigt med ett fungerande samarbete och övergång mellan myndigheter. Framkom även att strikta riktlinjer och arbetssätt begränsar handlingsutrymmet.	Tema 1,2 och 3
“Two sides of the coin - Domestic violence survivors' expectations of financial support and social workers' expectations of survivors within the social assistance system.” Av: Ulmestig, R. År 2020 Sverige	Syftet är att undersöka hur socialarbetare hanterar sitt handlingsutrymme och organisatoriska krav i ärenden som rör ekonomiskt bistånd	Det genomfördes intervjuer med 13 personer som blivit utsatta för våld i nära relation och 10 socialarbetare	Socialarbetarens handlingsutrymme kan begränsas av hög arbetsbelastning eller resurser. Att beslut behöver godkännas av chefer kan även ses som en begränsning av handlingsutrymmet. Men det fanns även generösa möjligheter att använda sitt handlingsutrymme i ekonomiskt bistånd.	Tema 1 och 3
“Crime victims and the social services: Social workers' viewpoint” Av: Ljungwald, C. & Svensson, K. År 2007 Sverige	Artikeln syftar till att analysera hur socialarbetare inom socialtjänsten beskriver brottsoffer samt sin egen roll i stödet till dessa personer.	Intervjuer med socialtjänstarbetare i tre fokusgrupper i tre kommuner	I bedömningen vad kvinnorna behöver för stöd använder socialarbetaren sitt handlingsutrymme, vad kvinnan säger själv och tillgängliga resurser. Studien visar även på att bilden av “offer” är komplex och att kvinnorna som söker hjälp ofta känner skam.	Tema 1 och 3
“Negotiating Standardized Approaches to IPV	Studien syftar till att analysera hur socialarbetare inom	Intervjuer med 16 socialarbetare genomfördes	Standardiserade frågeformulär kan skapa både en alienation mot klienterna och samtidigt utveckla socialarbetarnas	Mest tema 3 och lite tema 1

Detection in Social Services? Previous Experiences, Degendering, and Mandatory Reporting” Av: Bäckström Olofsson, H., Carbin, M., Goicolea, I., Lauri, M. & Linander, I. År 2025 Sverige	den svenska kommunala socialtjänsten förhåller sig till rutinmässiga frågor om våld i nära relation, samt hur dessa rutiner påverkar deras professionella roll och handlingsutrymme.		arbete. Rutinmässiga frågor hjälper till att neutralisera ämnet och gör att fler socialarbetare ställer frågor om våld.	
“The pursuit of standardization in domestic violence social work: A multiple case study of how the idea of using risk assessment tools is manifested and processed in the Swedish social services.” Av: Skillmark, M., Agevall Gross, L., Kjellgren, C. & Denvall, V. År 2019 Sverige	Denna flerfallsstudie syftar till att undersöka hur användningen av riskbedömningsverktyg tar sig uttryck och bearbetas inom svensk socialtjänst.	En flerfallstudie som utgår där socialtjänst organisationer i två kommuner i Sverige valts ut	Resultatet visar att en relativt liten grupp socialarbetare inom organisationerna har kunnat driva sina ståndpunkter och avgöra hur arbetet med riskbedömningar ska genomföras, utan någon större inblandning från lokala chefer eller politiker. Standardiserade frågeformulär kan stärka socialarbetares möjlighet att utföra sitt arbete.	Tema 2 och 3
“Social Workers' Experiences of Working with Partner Violence” Av: Olsson, H., Larsson, A-K, L. & Susanne, J M. År 2024 Sverige	Studien undersökte socialarbetares erfarenheter av arbetsutförande, organisatoriska villkor, intern och extern samverkan samt de utmaningar och möjligheter som präglar arbetet.	Intervjuer med 12 socialarbetare	Att använda standardiserade frågeformulär möjliggöra för att lyfta ämnet om våld på ett neutralt sätt med klienter	Tema 2

“Swedish social workers' support to female survivors breaking free from male intimate partner violence” Av: Kjellberg, J. År: 2024 Sverige	Studien synliggör hur svenska socialarbetare förstår och hanterar stödbehov hos kvinnor som försöker bryta sig loss från mäns våld i nära relationer.	Studien utgår från 15 gruppintervjuer med med 49 socialarbetare i 13 olika organisationer	Budgetbegränsningar inom socialtjänsten gör det svårare för socialarbetare att använda sitt handlingsutrymme. Studien visade på att olika organisatoriska sammanhang, arbetsvillkor och skilda förståelser av våld som ett socialt problem formar socialarbetarens handlingsutrymme.	Tema 1,2 och 3
“Carriers of the troublesome violence – the social services’ support for female victims of domestic violence” Av: Ekström, V. År 2018 Sverige	Studien analyserar socialarbetares fokus på organisering, utifrån begreppen specialisering och specialister	Genomfördes 16 kvalitativa intervjuer socialarbetare i 11 kommuner	Ibland kan det finnas konflikter mellan olika specialavdelningar av socialtjänsten, allmänna socialtjänstarbetare och andra mer frivilliga organisationer, vilket gör att handlingsutrymmet begränsas på grund av att samarbetet mellan dem inte fungerar eller att det finns olika riktlinjer och arbetssätt. Vilket i sin tur riskerar att kvinnor inte får den hjälp de behöver.	Tema 2 och 3
“Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers” Av: Lundberg, L. & Bergmark Å. År 2021 Sverige	Studien undersöker i vilken utsträckning svenska socialarbetare kommer i kontakt med våld i nära relationer och deras beredskap att hantera sådana ärenden	Metoden utgår från en enkät som besvarades av 787 socialarbetare	Studien visade på att när socialarbetare inte såg klara tecken på våld ställdes inga frågor om det för att de inte ansåg det som relevant. Många av socialarbetarna hade tillgång till administrativa tillvägagångssätt men använde de inte i praktiken.	Tema 2
“Daring to ask about violence?: A critical examination of social services' policies on asking about gender-based violence.” Av: Goicolea, I., Bäckström, H., Lauri, M., Carbin, M. &	Artikeln genomför en kritisk analys av de antaganden och effekter som den så kallade ”daring to ask”-ansatsen för könsbaserat våld (GBV) innebär, såsom den framträder i de policyer som reglerar	Kritisk policyanalys	Genom riktlinjernas underliggande antaganden skapas en motsvarande position för socialarbetaren som blir den person som måste upptäcka och sätta etikett på våldet. Det blir först därefter som stöd kan erbjudas. Samma behandling utifrån standardiserade frågeformulär kan dock vara kontraproduktiv - alla kan inte dra nytta av samma behandling. Eventuellt ännu	Tema 1 och 2

Linander, I. År 2023 Sverige	socialtjänstens arbete i Sverige.		mer problematiskt är att standardisering tenderar att formuleras utifrån de privilegierades position.	
“Negotiating and justifying social services’ support for female victims of domestic violence” Av: Ekström, V. År 2017 Sverige	Artikeln syftar till att undersöka socialarbetares uppfattningar om de behov de möter hos kvinnor som utsätts för våld i nära relation, vilket stöd som erbjuds samt hur deras handlingsutrymme används för att förhandla och legitimera det arbete som utförs.	16 semistrukturerade intervjuer genomfördes.	Socialarbetaren har stort inflytande på vad för praktisk support de utsatta kvinnorna får eller inte får, eftersom det inte står tydligt i lagstiftning eller nationella regleringar. Resurser och olika tillgångar till stöd i olika kommuner kan påverka handlingsutrymmet. Arbetsbörda och tid i förhållande till diskretion - Socialarbetaren kan begränsa både tillgången till och utökningen av stöd - vilket resulterar i färre fall och kortare insatser, vilket minskar socialarbetarnas arbetsbelastning. Socialarbetarna kan också använda sin bedömningsförmåga för att avgöra när ansvaret övergår till någon annan enhet.	Tema 1 och 3

Bilaga 5 - Intervjuguide

Introduktion

Vi välkomnar intervjupersonen och presenterar oss själva. Förklarar syftet med studien.

Information

Säkerställer att det formella som samtyckesblankett är ifylld.

Förklara om anonymitet och att personens identitet inte kommer kunna utläsas.

Berätta om intervjupersonens rättigheter och intervjun kan avslutas när som helst om personen vill.

Förklara att intervjun kommer att spelas in om det är okej för intervjupersonen, men att materialet kommer att transkriberas och sedan enbart användas i enlighet med studiens syfte. Efter användning kommer inspelningen att raderas permanent.

Uppmuntra intervjupersonen till fri berättelse och egna upplevelser och erfarenheter. Kan vara gällande nuvarande tjänst eller tidigare arbetsplatser.

Definiera

Begreppet våld innefattar alla typer av våld, dvs fysiskt, psykiskt, ekonomiskt, sexuellt, materiellt etc.

Våld i nära relation syftar här främst till heterosexuella relationer där kvinnan är utsatt.

Handlingsutrymme syftar till det utrymme som individer i sin yrkesroll kan använda för att göra egna bedömningar och självständiga beslut.

Intervjufrågor

Bakgrundsinformation

1. Vad är din nuvarande yrkesroll?
2. Hur länge har du haft den rollen?
3. Hur länge har du arbetat inom socialtjänstens verksamhet?
4. Vad gör du huvudsakligen inom din tjänst?

Arbetsrutiner kring våld i nära relation

1. Hur hanterar du eller ni ett nytt inkommande ärende?
2. Finns det tydliga riktlinjer på hur ärenden ska hanteras?
 - a. Hur är dessa riktlinjer utformade? (Generellt/mer specifikt?)

- b. Hur upplever du personligen att det går att anpassa riktlinjerna efter olika situationer?
- 3. Om ett ärende inte verkar beröra våld i nära relation, ställer du ändå rutinmässiga frågor om det?
- 4. Vad för stödinsatser kan ni erbjuda för våldsutsatta kvinnor?
 - a. Vilket stöd anser du själv är viktigast för att kunna hjälpa kvinnorna?
 - b. Finns det någon prioriteringsordning kring hur stöd, och vilken typ av stöd, tilldelas?

Efter nya socialtjänstlagen trädde i kraft

- 1. Har du fått någon utbildning om den nya socialtjänstlagen?
 - a. I så fall av vem eller vilka?
- 2. Blev ni som verksamhet tillfrågade att lämna in en remiss om det nya lagförslaget?
- 3. Har det skett några förändringar i ert arbetssätt sedan den nya lagen trädde i kraft?
 - a. I så fall - vad är nytt?
- 4. Upplever du själv att den nya regleringen har bidragit till någon praktisk skillnad i hanteringen av våld i nära relation ärenden?
 - a. Varför/varför inte?

Handlingsutrymme

- 1. Hur balanserar du personligen mellan riktlinjer och professionella bedömningar i dessa ärenden?
- 2. Upplever du att det finns utrymme för att göra egna bedömningar i ärendena?
- 3. Hur ser du på dina möjligheter att erbjuda stödinsatser till en kvinna som blir utsatt för våld i sin relation?
 - a. Ställs det några krav på att kvinnan måste eller tänker lämna relationen för att få hjälp?
- 4. Upplever du några utmaningar med att hantera ärenden som handlar om våld i nära relation?
- 5. Har du personligen någon gång upplevt att arbetsbelastning, resursfördelning eller kunskap har begränsat din möjlighet att erbjuda stöd?
 - a. Om ja, har du något eller några exempel?

Organisationen

- 1. Hur ser samarbetet ut mellan kollegor och ledning inom organisationen?
- 2. Hur ser samarbetet ut med andra myndigheter/organisationer som hjälper kvinnor som utsätts för våld i nära relation?
- 3. Finns det någonting som du själv upplever inte fungerar fullt ut inom organisationen?
- 4. Hur arbetar ni förebyggande mot våld i nära relation?

- a. Har det skett någon förändring i arbetssättet med den nya socialtjänstlagen?
- b. Har du personligen märkt några skillnader i arbetssättet gällande brottsförebyggande arbete i ärenden som rör våld i nära relation?

Förbättringsåtgärder

1. Finns det någonting du personligen hade velat förändra kring hur ärenden gällande våld i nära relation hanteras?
2. Upplever du själv några problem eller utmaningar med den nya lagstiftningen?
 - a. Om ja, vad hade kunnat förbättras?
3. Vilka aspekter tycker du är viktigast att fokusera på i det fortsatta arbetet med ärenden som rör våld i nära relation?
 - a. Finns det något som du tycker skulle kunna förbättra stödet till de utsatta?

Avslutande frågor och tillägg

Sammanfatta och förtydliga det som intervjupersonen har sagt i intervjun, kontrollera att vi har fått rätt uppfattning.

1. Vi har inga fler frågor, finns det någonting du vill tillägga eller berätta mer om som inte kommit fram ordentligt? Finns det något vi inte har frågat om som du känner kan vara av relevans?
2. Har du några frågor till oss?
3. Om vi upplever att något behöver förtydligas, får vi kontakta dig igen?
4. Får vi använda din yrkesbenämning i resultatdelen, eller vill du att vi enbart benämner dig som exempelvis intervjuperson 1?